

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

กระบวนการกลุ่ม : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ตำบลตะพง

อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

Group Process of Yai Da Pattana Agricultural Housewife , Rayong Province

โดย

นางสาวตีรณรต อ่อนตา

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ.(พัฒนากการเกษตร)

เมื่อวันที่ 3 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2547

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

3, 12, 47

(อาจารย์ไพรัช กุลชัย)

กรรมการปัญหาพิเศษ

3, 12, 47

(อาจารย์ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมมาธิวัฒน์)

หัวหน้าภาควิชา

3, 12, 47

(อาจารย์สุชฎมาภรณ์ ชันธ์ศรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาพิเศษ
เรื่อง

กระบวนการกลุ่ม : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา
ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

Group Process of Yai Da Pattana Agricultural Housewife , Rayong Province

ป/พ.
๑๖๑๕ ก
๒๕๔๗

ฉบับที่.....
เลขทะเบียน.....**96178**
รับเรื่องวันที่.....๒๕๔๗

เสนอ
ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.
เพื่อความบริสุทธิ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนากการเกษตร)

พ.ศ.๒๕๔๗

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : กระบวนการกลุ่ม : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา
ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

โดย : นางสาวตีรณรศ อ่อนตา

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)

สาขาวิชาเอก : พัฒนาการเกษตร

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ .....

(อาจารย์พีรชัย กุลชัย)

3 / ๘ / ๖ / ๕๗

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่ม
การดำเนินงาน การมีส่วนร่วม และพัฒนาการของกลุ่ม ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน
และแนวทางการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัด
ระยอง โดยทำการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับสมาชิกกลุ่มจำนวน 45 ราย

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนาจัดตั้งขึ้นและดำเนินกิจกรรมของ
กลุ่มโดยการส่งเสริมและแนะนำของเจ้าหน้าที่ และได้จดทะเบียนเป็นกลุ่มแม่บ้านฯ เมื่อวันที่ 6
มิถุนายน พ.ศ. 2527 ซึ่งมีสมาชิกเริ่มต้นจำนวน 24 คน ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มเป็น 60 คน กลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนาประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง (2.35) สมาชิกมีส่วนร่วมใน
การดำเนินงานของกลุ่มในระดับปานกลาง (1.95) สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่ม
3 อันดับแรก คือ คณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และกิจกรรมของกลุ่ม ปัญหาในการเข้า
ร่วมกิจกรรมของสมาชิกที่พบมากที่สุดคือ สมาชิกไม่มีเวลาในการเข้าร่วมทำกิจกรรมของกลุ่ม ส่วน
ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มที่พบมากที่สุดคือ กลุ่มไม่มีเงินเพียงพอในการดำเนินงาน เนื่อง
จากมีระบบการจัดการงบประมาณที่ไม่เหมาะสม แนวทางในการพัฒนากลุ่มคือ คณะกรรมการจะ
ต้องมีการประชุมเพื่อปรึกษาและวางแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มบ่อยขึ้น สมาชิกควรให้ความ
ร่วมมือในการทำกิจกรรมของกลุ่มเพิ่มขึ้น กิจกรรมของกลุ่มควรมีการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ให้ได้
คุณภาพ ทางกลุ่มควรมีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำ รัฐบาลควรสนับสนุนโดยการประชาสัมพันธ์
สัมพันธ์กลุ่มให้เป็นที่รู้จัก สนับสนุนด้านงบประมาณ และเอกชนควรสนับสนุนโดยการรับซื้อผล
ผลิตของกลุ่มและให้สินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือจากกรรมการที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ โดยเฉพาะอาจารย์ไพรัช กุลชัย ซึ่งเป็นประธานกรรมการปัญหาพิเศษและอาจารย์ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมมาภิวัฒน์ ซึ่งเป็นกรรมการปัญหาพิเศษ โดยได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในการทำปัญหาพิเศษมาโดยตลอด นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งอำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูล และอาจารย์ บิดา มารดา เพื่อนๆ ที่ให้กำลังใจในการทำปัญหาพิเศษเรื่องนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ติรนรรถ อ่อนตา
กุมภาพันธ์ 2547

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนิยม	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา	3
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม	4
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	12
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
บทที่ 3 วิธีวิจัย	
ประชากร	24
เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	24
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	24
สถานที่และระยะเวลาที่ทำการวิจัย	26
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผลการวิจัย	
ความเป็นมาและพัฒนาการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา	27
การดำเนินงานโครงการและกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา	30
สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่ม	32
ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน	
ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา	35

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	38
การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่ม	41
ความสำเร็จของกลุ่ม	44
ปัญหาการดำเนินงานและแนวทางแก้ไขปัญหา	45
แนวทางการพัฒนากลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	47
วิจารณ์ผลการวิจัย	48
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	50
ข้อเสนอแนะ	52
เอกสารอ้างอิง	53
ภาคผนวก	
ภาคผนวกที่ 1 แบบสัมภาษณ์	57
ภาคผนวกที่ 2 ภาพกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา	66

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงการดำเนินการทำปัญหาพิเศษ	26
2 แสดงการกระจายข้อมูล จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพหลัก	33
3 ฐานะทางสังคมของสมาชิกในกลุ่มแม่บ้าน	34
4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลำดับความสำคัญของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน	36
5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน	37
6 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละกิจกรรมของกลุ่ม	39
7 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในการดำเนินงานของกลุ่ม	42
8 ความคิดเห็นของสมาชิกต่อความสำเร็จของกลุ่ม	44
9 สภาพปัญหาของสมาชิกในการร่วมกิจกรรมของกลุ่ม	45
10 ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่ม	46

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	15
2	แสดงการพัฒนาการของกลุ่ม	29

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

ความสำคัญของปัญหา

ธรรมชาติของมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ไม่อาจอยู่โดดเดี่ยวได้ และจะแสวงหาการอยู่ร่วมกัน เป็นกลุ่มและหมู่อยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เป็นไปเพื่อสนองความต้องการในการอยู่รอด ความต้องการด้านจิตใจและความมั่นคงปลอดภัย ในการจัดตั้งกลุ่มหรือการทำงานระบบกลุ่มเป็นยุทธวิธีที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกถึงศักยภาพของแต่ละคน จะทำให้คนได้พัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะ อันได้จากการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ และการปฏิบัติจริงร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ กลุ่มหรือองค์กรประชาชน จึงถูกใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญ ทั้งนี้เพราะคาดหวังว่าผลของกระบวนการกลุ่มจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายสุดท้ายคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดีขึ้น กลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นในชุมชนเพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้บรรลุจุดหมายที่ประชาชนพึงตนเองได้นั้น ได้มีการกำหนดรูปแบบวิธีการจัดตั้งกลุ่ม จุดมุ่งหมาย และการดำเนินงานเฉพาะกลุ่มแตกต่างกันไป เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มเยาวชน และกลุ่มสตรี เป็นต้น

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร นับว่าเป็นสถาบันเกษตรกรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เกิดขึ้นโดยสมาชิกจำนวนหนึ่งสมัครใจเข้าร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน สตรีเกษตรกรเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนโดยผ่านกระบวนการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้มีความรู้ ความสามารถ ทั้งในการประกอบอาชีพการเกษตร เคหกิจเกษตร การอนามัยในครอบครัวและความรู้อื่นๆ เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวและเป็นแบบอย่างขยายไปสู่บุคคลและกลุ่มอื่นๆ ต่อไป

ในการปฏิบัติงานพัฒนาด้วยวิธีการจัดตั้งกลุ่มนั้น ถ้าหากกลุ่มมีความแข็งแกร่งก็จะสามารถทำให้เกิดพลังในการต่อรอง เพื่อสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน ความสำเร็จของแผนและโครงการพัฒนาในชุมชนส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับกิจกรรมของกลุ่มที่มีความต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา และสมาชิกของกลุ่มจะมีความสามารถในการพัฒนาตนเองมากขึ้นเพียงใด (सानิตย์ บุญชู 2526 : 17) ทั้งนี้ การที่กลุ่มหรือองค์กรจะมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ ปัจจัยภายนอก (External factor) เช่น การได้รับการสนับสนุนจาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน่วยงานภายนอก บทบาทและวิธีการทำงานของนักพัฒนา และปัจจัยภายใน (Internal factor) อันได้แก่ ผู้นำ สมาชิก กระบวนการกลุ่มและการบริหารงานกลุ่ม

จังหวัดระยองเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออก ที่มีหน่วยงานทั้งรัฐบาล และเอกชนให้ความสนใจสนใจปฏิบัติงานในด้านการพัฒนาชนบทในหลายพื้นที่ โดยมีการใช้กลุ่มหรือองค์กรประชาชนเป็นกลยุทธีในการพัฒนาหลายรูปแบบและกิจกรรม อาทิเช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ฯลฯ และจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา ซึ่งได้มีผลงานจากการทำกิจกรรมของกลุ่มที่ชัดเจนและต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน จากประเด็นดังกล่าว จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาความเป็นมา การดำเนินงาน การมีส่วนร่วม และพัฒนาการของกลุ่ม ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค แนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคนั้น และแนวทางในการพัฒนากลุ่ม เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่ม การดำเนินงาน การมีส่วนร่วม และพัฒนาการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ตลอดจนแนวทางในการพัฒนากลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาในการจัดตั้ง การดำเนินงาน การมีส่วนร่วม พัฒนาการของกลุ่ม ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา ในตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง และกลุ่มแม่บ้านอื่นๆ ในเขตพื้นที่ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา

เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาของกลุ่มในการจัดตั้ง กระบวนการดำเนินงาน การบริหารจัดการด้านต่างๆ ภายในกลุ่ม ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา โดยทำการศึกษาในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

การดำเนินงาน หมายถึง งานหรือโครงการของกลุ่มที่จัดตั้งให้มีขึ้นและสมาชิกกลุ่มต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา มีการปฏิบัติงานร่วมกันในกิจกรรมของกลุ่ม

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือการดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนาให้บังเกิดผลดีกว่าที่เป็นอยู่เดิม

กิจกรรม หมายถึง งานที่กลุ่มดำเนินการร่วมกัน ได้แก่ โครงการแปรรูปผลผลิตเชิงธุรกิจ โครงการผลักดันและเร่งรัดการตลาดทุเรียนปี 2544 กองทุนช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก กิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ การประชาสัมพันธ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา โครงการสร้างที่ทำกิน และศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร และโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การสนับสนุน หมายถึง การให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ ทั้งทางด้านความคิด วิธีการ ตลอดจนด้านตัวบุคคลากร เงินงบประมาณ เทคโนโลยี ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ที่ทางภาครัฐและเอกชนให้แก่กลุ่ม

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(Review of Related Literature)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม
2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
3. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม

มีผู้ให้ความหมายและเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม พอสรุปได้ดังนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2539 : 414) สรุปความหมายของกลุ่มไว้ว่า "กลุ่ม" หมายถึงบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายร่วมกัน

เสนาะ ตีเยาว์ (2543 : 35) อธิบายถึงลักษณะของกลุ่มไว้ว่า กลุ่ม หมายถึงบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีความเกี่ยวข้องกันและสัมพันธ์กันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน และต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกันเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

ลักขณา ศิริวัฒน์ (2530 : 186) กล่าวว่า กลุ่มหมายถึง การรวมกันของบุคคลที่มีความสำเร็จและความสนใจตรงกัน หรือร่วมทำกิจกรรมในเวลาและสถานที่เดียวกัน

ถวิล ธาราโภชน์ (2526 : 144) ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มใดจะดำเนินงานไปได้ดีมีความก้าวหน้า สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องมีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี และก็ต้องเมื่อจุดมุ่งหมายของกลุ่มสามารถตอบสนองของความต้องการของสมาชิกทุกคนได้มากที่สุด ซึ่งถ้าได้มากจนกระทั่งเรียกได้ว่าจุดมุ่งหมายของกลุ่มคือจุดมุ่งหมายของสมาชิก (Member goal) ก็ยิ่งนับว่าดี แต่โดยความจริงจะไม่มีจุดหมายของกลุ่มใดเลยที่จะสนองความต้องการของสมาชิกได้ทุกคน ดังนั้นสมาชิกส่วนมากที่ตั้งใจทำงานให้กลุ่มจึงมักเป็นพวกที่มีประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม ส่วนพวกที่ได้รับผลประโยชน์จากจุดมุ่งหมายเพียงเล็กน้อย ก็มักจะไม่ให้ความร่วมมือหรือให้ความร่วมมือแบบขอไปที

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จรีพรรณ กาญจนะจิตรา (2528 : 263-264) กล่าวถึงการทำงานของกลุ่มขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของบรรดาสมาชิกที่มีอยู่ในกลุ่ม (Cohesiveness) การร่วมมือร่วมใจในที่นี้ หมายถึง ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสมาชิกในกลุ่ม เมื่อกลุ่มได้ตัดสินใจอะไรลงไปแล้ว สมาชิกทุกคนจะต้องปฏิบัติตามการตัดสินใจของกลุ่ม กลุ่มที่มีความร่วมมือสูง สมาชิกมีความคล่องตัวในการทำงาน ออกความเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้การปฏิบัติงานได้ผลดี และประสบความสำเร็จ

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกันเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติของสมาชิกกลุ่ม

ในการจัดตั้งกลุ่มของประชาชน กลุ่มจะสามารถดำเนินกิจกรรมไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับรูปแบบและหลักเกณฑ์ ในการรวบรวมกลุ่มและการจัดตั้งกลุ่มขึ้นว่ามีแบบแผนในการจัดตั้งกลุ่มหรือการรวมกลุ่มตามแนวคิดหรือหลักเกณฑ์ถูกต้องเพียงใด รูปแบบหรือแบบแผนการจัดตั้งกลุ่ม นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะพิจารณาว่ากลุ่มใดที่มีการพัฒนาซึ่งอาหาร มีแก้ว (2539 : 14-15) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่บ่งชี้ถึงการพัฒนาของกลุ่มไว้ ดังนี้

1. การปรับตัวของกลุ่ม (Group adaptive) ได้แก่ ลักษณะความสามารถในการยอมรับแนวความคิดและวิธีการใหม่ๆ ตลอดจนมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบข้อบังคับและเทคนิคในการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อให้กลุ่มสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานอยู่เสมอ
2. เป้าหมายของกลุ่ม (Group goals) ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการกำหนดและพัฒนาเป้าหมายในการดำเนินงานและความสามารถในการสร้างประสิทธิภาพในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย
3. ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม (Group cohesiveness) ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการสร้างความร่วมมือผูกพันซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกทุกฝ่าย
4. การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม (Group building and maintenance) ได้แก่ ความสามารถในการรับสมาชิก และดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอยู่เสมอ
5. บรรยากาศของกลุ่ม (Group climate) ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน มีสิ่งดึงดูดให้ทุกคนเกิดความรู้สึกอบอุ่น มีขวัญและกำลังใจดี มีความพร้อม มีการเสียสละ และร่วมมือทำงานให้กับกลุ่มได้อย่างเต็มที่อยู่เสมอ

6. ประสิทธิภาพของกลุ่ม (Group effectiveness) ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ทั้งสามารถสร้างเสริมสมรรถภาพและรักษามาตรฐานของกลุ่มร่วมกันได้อยู่เสมอ

7. แรงผลักดันของกลุ่ม (Group pressure) ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการสร้างอำนาจในการเร่งเร้าสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอยู่เสมอ

8. กิจกรรรมกลุ่ม (Group task function) ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการจัดและเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบกิจกรรมเป็นวัฏจักรต่อเนื่องได้ทุกระดับทุกชั้นตอนนับตั้งแต่ส่วนย่อย ส่วนรวม และระดับหน่วยงานได้อยู่เสมอ

อมร สุวรรณรัตน์ (2541 : 20-22) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม คือ กลุ่มจะต้องประกอบไปด้วยตัวบุคคล ได้แก่ ผู้นำหรือคณะกรรมการกลุ่ม และผู้ตามหรือสมาชิกกลุ่ม โดยผู้นำหรือคณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้รับผิดชอบงานของกลุ่มโดยตรง มีบทบาทในการวางแผนดำเนินงาน สามารถสร้างแรงจูงใจและเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ส่วนผู้ตามหรือสมาชิกต้องเป็นผู้ที่มีความสำนึกว่าตนเองเป็นบุคคลสำคัญของกลุ่ม มีการทำความรู้จักกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และปฏิบัติหน้าที่ในขอบเขตที่กลุ่มกำหนด กลุ่มมีวัตถุประสงค์ของกลุ่มจะต้องตอบสนองความต้องการของสมาชิก และมีความชัดเจนที่ทำให้สมาชิกทุกคนเข้าใจกันได้ กลุ่มมีปทัสถานของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้น โดยทุกคนให้การยอมรับและยึดเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2541ก : 3) กล่าวว่า กลุ่มที่มีการพัฒนาการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ คือ กลุ่มที่มีความสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกและบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ในขณะเดียวกันด้วยองค์ประกอบสำคัญต่อประสิทธิภาพของกลุ่ม ได้แก่

1. ผู้นำกลุ่ม หมายถึงบุคคลที่มีบทบาทชัดเจนในกลุ่มที่จะทำหน้าที่เป็นวิทยากร พี่เลี้ยงและผู้ประสานงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ผู้นำจะต้องสามารถแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสมกับขั้นตอนการพัฒนาของกลุ่มและสถานการณ์ของกลุ่มในขณะนั้น จนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกส่วนมาก

2. สมาชิกกลุ่ม หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในกิจกรรมของกลุ่มและแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ ช่องทางการสื่อสารของกลุ่ม สมาชิกจะต้องมีพฤติกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลในกลุ่มและงาน หรือกิจกรรมของกลุ่ม แสดงความพึงพอใจ ความสามารถ และอุทิศตนเองให้กับเป้าหมายของกลุ่ม

3. จุดมุ่งหมายของกลุ่ม คือ สิ่งที่สมาชิกส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันว่าเป็นความสำเร็จที่คนในกลุ่มต้องการให้เกิดขึ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ จุดมุ่งหมายของกลุ่มที่ดี คือ จุดมุ่งหมายที่สมาชิกของกลุ่มพึงพอใจ

4. กฎเกณฑ์ คือแนวทางหรือเครื่องมือที่ใช้สร้างความสัมพันธ์และปฏิบัติตนของบุคคลในกลุ่มที่สมาชิกเข้าใจตรงกัน และถือปฏิบัติเป็นระเบียบข้อบังคับเหมือนกัน กฎระเบียบที่ดีคือระเบียบที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้น ยอมรับ และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

5. กิจกรรมและแผนงาน คือ สิ่งที่สมาชิกกำหนดขึ้นในรูปของงานที่กลุ่มจะต้องทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และมีการกำหนดวิธีการปฏิบัติไว้เป็นขั้นตอนที่กลุ่มสามารถทำได้สำเร็จ ได้ผลตามเป้าหมาย และก่อให้เกิดความพอใจในกลุ่มสมาชิก

6. การสื่อสาร คือ การติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสารกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มในทุกรูปแบบ จนเกิดความเข้าใจกันในหมู่สมาชิก การสื่อสารที่ดี คือ การสื่อสารแบบสองทางระหว่างบุคคลในกลุ่มที่ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในช่องทาง และรูปแบบของการสื่อสาร ทำให้การรับและถ่ายทอดข่าวสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7. ผลประโยชน์ คือ สิ่งที่สมาชิกกลุ่มได้รับในรูปแบบต่างๆ กัน และก่อให้เกิดความพึงพอใจในสิ่งที่ได้รับ โดยจะต้องมีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

งานพัฒนาชนบทเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลายประเภท และดำเนินงานโดยหน่วยงานและบุคคลหลายฝ่าย เช่นหน่วยงานระดับต่างๆ ของรัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนในชุมชนเอง หน่วยงานและบุคคลดังกล่าวต่างก็มีการปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอันเป็นลักษณะของตนเอง ซึ่งมีเหตุผลแตกต่างกันตามสถานการณ์ที่ไปศึกษา ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนจึงแตกต่างกันไป การรวบรวมไว้ในครั้งนี้ เพื่อจะได้นำไปประกอบการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค ที่มีในกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการศึกษาวิจัยต่อไป

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527 : 226-227) กล่าวว่า เจ้าหน้าที่และระบบราชการเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน 2 ด้าน คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับประชาชนในชุมชนเอง ที่ในอดีตเคยมีความอุดมสมบูรณ์ไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น ขณะเดียวกัน ความไม่แน่นอนของภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่สามารถควบคุมธรรมชาติเหล่านี้ได้ จึงสร้างทัศนคติต่อตัวเองในลักษณะลัทธิปฏิบัตินิยม (Pragmatism) การมีส่วนร่วมซึ่งมีผลระยะยาวจึงค่อนข้างลำบาก นอกจากนั้นชาวชนบทอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์หวังพึ่งบุคคลภายนอกจนเกินไป ดูถูกดูหมิ่นฐานะของตนเอง เลือกผู้นำที่จะอุปถัมภ์ตนเองได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ปัญหาเกี่ยวกับตัวเจ้าหน้าที่และระบบราชการ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

2.1 นโยบายจากราชการมักจะมีมาจากเบื้องบน

2.2 การจัดสรรงบประมาณทำมาจากส่วนกลาง คำนึงถึงเฉพาะกิจกรรมที่ส่วนกลาง

กำหนด

2.3 ระบบราชการและเจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ ขาดการประสานงาน และรับปฏิบัติ

นโยบายหลักของหน่วยงาน

2.4 มีความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่ผู้น้อย มักจะเชื่อว่าตนเองมีฐานะสูงกว่า

2.5 เจ้าหน้าที่ราชการชอบทำงานสำนักงาน

2.6 ระบบราชการให้คุณหรือให้โทษ ทำตัวให้พอใจแก่ผู้บังคับบัญชามิได้ปฏิบัติงานเพื่อชาวบ้านจริงๆ

2.7 บุคคลภายนอก หรือผู้เกี่ยวข้องไม่ต้องการให้ชาวบ้านเข้ามาร่วม

ถิรยุทธ ชันติกุล (2534 : 74-75) กล่าวไว้ในเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในงานส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ว่าปัญหาและอุปสรรคในการทำงานส่งเสริมการเกษตรของผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีดังนี้

1. ขาดการสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานของรัฐ
2. ขาดความรู้ความเข้าใจในแนวคิดของการส่งเสริมการเกษตร
3. ขาดความเข้าใจ ความเคลื่อนไหวของการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ
4. การปฏิบัติงานของกรมส่งเสริมการเกษตรขั้นตอนมาก ทำให้การทำงานต่างๆ ไม่คล่องตัว
5. นโยบายการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน
6. ความไม่พร้อมทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจในการให้บริการแก่สมาชิก

ปัญหาและอุปสรรคที่ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบ ส่วนใหญ่จะมาจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่จะเข้ามาช่วยเหลือหรือสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมมากกว่าที่จะเกิดขึ้นจากตัวผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเอง

ศิริ ผาสุก (2529 : 40-45) ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากลุ่มเกษตรกร ดังนี้ คือกลุ่มเกษตรกรเป็นองค์กรของเกษตรกรผู้ผลิตที่เกิดขึ้นมาเพื่อพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ของตนมิให้ต้องสูญเสียปัจจัยการผลิตให้แก่พ่อค้าคนกลาง แต่การที่จะพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้เป็นองค์กรที่เข้มแข็งนั้น นับว่ามีปัญหาและอุปสรรคมากมายประการ คือ

1. เกษตรกรขาดความรู้

1.1 เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ขององค์กรของตนเอง

1.2 เกษตรกรที่เป็นสมาชิก เมื่อขาดความรู้และผู้นำทำตนไม่เป็นที่ศรัทธา จึงไม่ให้ความร่วมมือในการควบคุมดูแล

2. ขาดการสนับสนุนจากทางราชการ

จากกลุ่มที่ประสบความล้มเหลว จะมีอยู่เป็นอำเภอๆ ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดได้เป็นอย่างดีที่ว่าส่วนราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายปกครอง ถ้าหากสนใจให้การสนับสนุนแล้ว งานกลุ่มเกษตรกรในกลุ่มนั้นก็จะมีความก้าวหน้าไปได้ แต่ถ้ามีพฤติกรรมตรงกันข้ามก็จะประสบความล้มเหลว โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาของกลุ่มเกษตรกรที่สำคัญยิ่งอยู่ที่สมาชิก ถ้าหากสมาชิกไม่ชำระหนี้ กลุ่มก็ดำเนินไปได้ยาก ดังนั้น ถ้าหากทางราชการให้ความช่วยเหลือด้านนี้ได้ ก็จะมีส่วนช่วยส่งเสริมงานกลุ่มเกษตรกรได้มาก

3. ถูกครอบงำจากอิทธิพลท้องถิ่น

ในท้องถิ่นซึ่งมีพ่อค้าคนกลางมาก หรือพ่อค้ามีอิทธิพลมาก กลุ่มเกษตรกรในท้องถิ่นเกิดได้ยากมาก เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ถูกครอบงำโดยอิทธิพลของพ่อค้าคนกลางโดยสิ้นเชิงแล้ว เพียงแต่พ่อค้าคนกลางใช้วิธีการโจมตีว่า กรรมการทุจริต หรือห้ามชำระหนี้ กลุ่มเกษตรกรนั้นก็ประสบความล้มเหลวทันที

ส่วนกำนันก็นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง เช่นเดียวกัน และถ้ากำนันเป็นพ่อค้าด้วยแล้วยิ่งประสบปัญหาเช่นเดียวกับพ่อค้า หรือแม้แต่กำนันไม่ได้เป็นพ่อค้าก็ตาม โดยหน้าที่ของกำนันนั้นเป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครองที่ต้องรับผิดชอบมากทั้งตำบล ดังนั้นส่วนมากหรือแทบทั้งหมด กำนันจะไม่มีเวลามาคิดเรื่องกลุ่มเกษตรกรเลย ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่ควรแก้ไข

4. ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล

เมื่อกลุ่มเกษตรกรเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ด้านธุรกิจ (การตลาด) ซึ่งตนไม่มีความสัมพันธ์มาก่อน จึงไม่มีความมั่นใจว่าจะดำเนินการอย่างไรจึงจะสามารถทำให้กลุ่มเกษตรกรเจริญเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ สิ่งที่ทำก็คือ การดำเนินการเท่าที่ทางรัฐบาลมีนโยบายให้เท่านั้น คือ เมื่อรัฐบาลมีเงินให้กู้ ก็กู้มาให้สมาชิก เมื่อมีนโยบายขายปุ๋ยเงินเชื่อก็ขายอย่างเดียว เมื่อมีการรับซื้อข้าวสาร ข้าวเปลือก ก็ขายข้าวสาร ข้าวเปลือก เท่านั้นพอ ดังนั้นนโยบายของรัฐบาลจึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาของกลุ่มเกษตรกร เช่น ธ.ก.ส. ให้เงินกู้ผ่านกลุ่มเกษตรกรเช่นเดิม มีการรับซื้อข้าวเปลือก ข้าวสาร ผ่านกลุ่มเกษตรกร ฯลฯ กลุ่มเกษตรกรเหล่านี้จะขยายกิจการได้มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กว่าทันที เพราะมีทุนและแรงงานพร้อมอยู่แล้วเพียงแต่ขาดความมั่นใจในการช่วยเหลือจากรัฐบาลเท่านั้น

5. ขาดความรู้ในด้านการบริหารธุรกิจ

ปัญหาที่มีความสำคัญยิ่งของกลุ่มเกษตรกรอีกประการหนึ่ง คือ เกษตรกรขาดความรู้ด้านการบริหารธุรกิจ ทั้งในด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารการเงิน นอกจากนี้ การทำงานของกลุ่มเกษตรกรเป็นการทำงานเป็นคณะ จึงมักปรับตัวเองให้เหมาะสมกับสภาพของการทำงานไม่ได้ ข้อจำกัดดังกล่าวทำให้เกิดอุปสรรคขัดขวางในการที่จะพัฒนาไปตลอดเวลา

ในด้านการตลาด นับว่าเป็นหัวใจสำคัญยิ่งในการพัฒนากลุ่มเกษตรกร เพราะหัวใจในด้านการตลาดนั่นก็คือ ราคา ถ้าสามารถขายผลผลิตได้ราคาสูง ก็สามารถนำกำไรเข้ากลุ่มและสมาชิกในที่สุด

กานดา ผรณเกียรติ (2521) ได้ทำการศึกษาบทบาทของสตรีทางด้านการเกษตร พบปัญหาดังนี้ แม่บ้านเกษตรกรไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการปรับปรุงอาชีพการเกษตร สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่ม เพื่อสะดวกในการบริหารความรู้ ตลอดจนจำเป็นต้องกระตุ้นให้สมาชิกมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

กรมส่งเสริมการเกษตร (2541ก : 17) ได้สรุปถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมเคหกิจ-เกษตร ไว้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวสมาชิก

1.1 สมาชิกส่วนใหญ่ให้ความสนใจกลุ่มน้อย และไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกมีภาระงานด้านการเกษตรและรับจ้างมาก

1.2 สมาชิกส่วนใหญ่ขาดเงินลงทุนหรือขาดการรวมทุนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ

1.3 ตัวแทนบางกลุ่มเมื่อได้รับความรู้แล้วไม่นำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดแก่สมาชิกภายในหรือนอกกลุ่ม

1.4 สมาชิกบางคนมีความต้องการนำผลผลิตทางการเกษตรมาผลิตเป็นแบบอุตสาหกรรมในครอบครัว แต่ขาดความรู้และทักษะในการผลิต

1.5 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่ได้มาตรฐานทำให้ขาดตลาดจำหน่าย

1.6 ขาดกิจกรรมเสริมรายได้

1.7 การเคลื่อนย้ายแรงงาน

1.8 ขาดการวางแผนการดำเนินกิจกรรม

2. ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่พนักงานเคหกิจเกษตร

2.1 เจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ จึงทำให้ขาดการติดตามที่ต่อเนื่อง

2.2 ขาดวัสดุหรืออุปกรณ์ในการส่งเสริม

2.3 ขาดความตั้งใจและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน

ณรงค์ เล็งประชา (2543 : 93-94) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จไว้ดังนี้ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ อาจสรุปได้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม ความต้องการและความสนใจร่วมกันอย่างจริงจังของสมาชิกกลุ่ม
2. มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นต่อกัน
3. มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีความซื่อสัตย์และไว้วางใจต่อกัน ทำให้กิจกรรมกลุ่มประสบผลสำเร็จ
4. ผู้นำกลุ่มหรือผู้บริหารกลุ่ม มีความสามารถในการบริหาร เป็นผู้ประสานงานที่ดี รู้จักใช้หลักจิตวิทยาที่ดีจะสามารถสร้างศรัทธาแก่สมาชิกกลุ่มได้ ทำให้กิจกรรมกลุ่มประสบผลสำเร็จและอยู่ได้นาน
5. ความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่ม หากสมาชิกกลุ่มและคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีการประสานงานที่ดี ทั้งภายในและภายนอกกลุ่มก็จะทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จได้
6. การสืบทอดและการถ่ายทอดความรู้ จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลเข้าร่วมกลุ่มได้ด้วยความสนใจและร่วมกิจกรรมได้นาน

และสำหรับปัจจัยที่ทำให้กลุ่มไม่ประสบผลสำเร็จที่ณรงค์ กล่าวไว้ สรุปได้ดังนี้คือ

1. การจัดตั้งกลุ่มไม่ได้เกิดขึ้นจากความคิดริเริ่ม ความสนใจ และความต้องการอันแท้จริงของสมาชิกกลุ่ม หากแต่เกิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐไปจัดตั้ง เช่น การจัดตั้งกลุ่มสตรีกลุ่มเยาวชน หรือกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ฯลฯ ในช่วงการดำเนินงานของกลุ่มหากไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐมาติดตามผลและมาช่วยให้คำปรึกษาแนะนำแล้ว กลุ่มมักจะไม่ประสบผลสำเร็จ
2. ผู้นำกลุ่มและผู้บริหารกลุ่ม ไม่ได้ได้รับความศรัทธาและความไว้วางใจจากสมาชิกกลุ่ม กลุ่มก็จะไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่ม ในที่สุดกลุ่มก็จะประสบความล้มเหลว
3. ความไม่พร้อม ไม่เข้าใจในกิจกรรมของกลุ่มตลอดทั้งความไม่เสถียร ในที่สุดกลุ่มก็ไม่ประสบความสำเร็จ
4. กฎระเบียบของกลุ่มบางอย่าง จะเป็นข้อจำกัดในความคล่องตัวของกลุ่ม เช่น การจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มต้องขายตามราคาที่กำหนด เนื่องจากผู้ซื้อต้องการซื้อในราคาที่ถูก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กว่า หากสมาชิกกลุ่มต้องการจะใช้จ่ายเงินเป็นการด่วนก็ไม่สามารถจะจำหน่ายสินค้านั้นๆ ได้ ด้วยเหตุนี้สมาชิกกลุ่มบางรายจึงไม่อยากจะอยู่ในกลุ่มต่อไป

2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.1 ความหมายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

พืงพิศ ดุลยพันธ์ (2530 : 155) ได้ให้ความหมายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหมายถึง ภรรยาหรือบุตรหลานหญิงของเกษตรกร ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป และพ้นจากการเป็นสมาชิกยุวเกษตรกร ได้รวมตัวกันในด้านความคิด กำลังกาย กำลังทรัพยากรและจิตใจ เพื่อร่วมกันทำงานช่วยกันแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงสภาพชีวิตของครอบครัวเกษตรกร ในด้านเกษตรกรรมและความเป็นอยู่ ให้มีรายได้ดี สุขภาพอนามัยสมบูรณ์ มีความมั่นคงของชีวิต ครอบครัว อันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ในระดับครัวเรือนของเกษตรกร ให้ดีขึ้น เป็นผลสืบเนื่องช่วยให้เศรษฐกิจของชาติดีขึ้นด้วย ทั้งนี้ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่จัดตั้งอยู่นั้น ไม่ได้เป็นนิติบุคคลเหมือนกลุ่มเกษตรกร แต่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร

2.2 ความเป็นมาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2531ก : 1-2) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 และมีนโยบายเน้นหนักเพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยการให้บริการวิชาการเคหกิจเกษตรให้แก่ยุวเกษตรกรหญิง สตรีชาวนา แม่บ้านเกษตรกร ที่รวมตัวเป็นกลุ่มแบบชั่วคราว แล้วนำความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัว

ในปี พ.ศ. 2515 แม่บ้านเกษตรกรที่หมู่บ้านปากคา อำเภอตอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่ม นับเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มแรกของประเทศไทย ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2518 ได้มีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างชัดเจน และมีนโยบายดำเนินงานที่ครอบคลุมบทบาทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยสนับสนุนให้มีการดำเนินงานส่งเสริมวิชาการเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้วย นอกเหนือจากการส่งเสริมวิชาการด้านเคหกิจเกษตร ซึ่งมีผลให้แม่บ้านเกษตรกรได้รับการปรับปรุงบทบาทของตนในการปรับปรุงด้านการประกอบอาชีพ และความเป็นอยู่ของครอบครัวเพิ่มขึ้น

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้ขยายกว้างขึ้น และเป็นที่รู้จักมากขึ้นในฐานะแกนนำในการผลิตอาหาร เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลน และกิจกรรมการนำเอาผลผลิตทางการเกษตร เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาประกอบเป็นอาหารที่มีคุณค่าสำหรับครอบครัว และในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ได้มีแนวนโยบายที่มุ่งสนับสนุนการแก้ปัญหาการเกษตรของประเทศ ซึ่งเป็นบทบาทโดยตรงของแม่บ้านในการทำกิจกรรมในไร่นา และการนำเอาผลผลิตที่ได้มาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต

2.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2533ก : 1) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

2.3.1 เพื่อรวบรวมสตรีเกษตรกรที่มีความสนใจร่วมกันเข้าเป็นกลุ่ม เพื่อประกอบกิจกรรมร่วมกันในด้านเคหกิจเกษตรและด้านเกษตร

2.3.2 เพื่อให้สตรีเกษตรกรร่วมกันแก้ไขปัญหา ทั้งในด้านสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวเกษตรกร ตลอดจนด้านการใช้ผลผลิตให้เกิดประโยชน์

2.3.3 เพื่อรับความรู้และเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดวิชาการไปสู่ครอบครัวเกษตรกรในท้องถิ่น

2.3.4 เพื่อสตรีเกษตรกรสามารถนำวิชาการที่ได้รับ มาปรับปรุงดัดแปลงเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งแก่ครอบครัวและสังคมส่วนรวม

2.4 องค์กรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2533ก : 2-3) กล่าวว่าองค์กรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีโครงสร้างและรายละเอียดดังนี้

2.4.1 ชื่อกลุ่ม ให้ใช้ชื่อว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แล้วตามด้วยชื่อที่สมาชิกกลุ่มจัดตั้งขึ้นเอง

2.4.2 โครงสร้าง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบด้วยสตรีเกษตรกรจำนวนไม่น้อยกว่า 15 คน เข้าเป็นสมาชิก และสมาชิกคัดเลือกคนในกลุ่มขึ้นมา 5 คน เพื่อรับตำแหน่งคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ ประชาสัมพันธ์ และเหรัญญิก โดยจะอยู่ในตำแหน่งครั้งละ 1 ปี และจะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการทุกๆ ต้นปี

2.4.3 คุณสมบัติของสมาชิก ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และพ้นจากภาวะการเป็นยุวเกษตรกรแล้ว มีปัญหา ความต้องการ และความสนใจร่วมกัน และอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน หรือหมู่บ้านใกล้เคียง

2.4.4 บทบาทของคณะกรรมการกลุ่มและสมาชิก

2.4.4.1 หน้าที่ของประธาน เป็นประธานในการประชุมประจำเดือนและการประชุมพิเศษอื่นๆ เป็นประธานกรรมการวางแผนโครงการ เตรียมเรื่องราวที่จะประชุมได้ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งงานไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ล่วงหน้า แต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ ถ้าจำเป็น ติดต่อประสานงานกับกลุ่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ติดต่อปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานและที่ปรึกษาท้องถิ่น และช่วยในการจัดทำรายงานประจำปีของกลุ่ม แล้วเสนอต่อเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงาน

2.4.4.2 หน้าที่ของรองประธาน คือ เป็นประธานในที่ประชุมเมื่อประธานไม่อยู่ ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานตามที่ประธานมอบหมาย จัดเตรียมสถานที่ประชุมและร่วมกับประธานเตรียมเรื่องที่จะประชุมล่วงหน้า ติดต่อประสานงานและปฏิบัติงานร่วมกับประธานอย่างใกล้ชิด

2.4.2.3 หน้าที่ของเลขานุการ คือ จัดรายงานการประชุมทุกครั้ง จัดทำทะเบียนรายชื่อ ที่อยู่ ประวัติที่จำเป็นของสมาชิกแต่ละคน ทำรายงานสมาชิกทั้งหมดในกลุ่มเมื่อต้นปี (มกราคม) แจ้งจำนวนสมาชิกที่ลาออกและเข้ามาใหม่ ตลอดจนกิจกรรมเน้นหนักของสมาชิกแต่ละคนให้ที่ปรึกษาทราบและเสนอเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานต่อไป รายงานการประชุมครั้งที่แล้ว ให้สมาชิกทราบในการประชุม เพื่อรับรองการประชุมครั้งที่แล้ว ออกหนังสือเชิญสมาชิกติดต่อประสานงาน และเตรียมสถานที่ในการประชุม

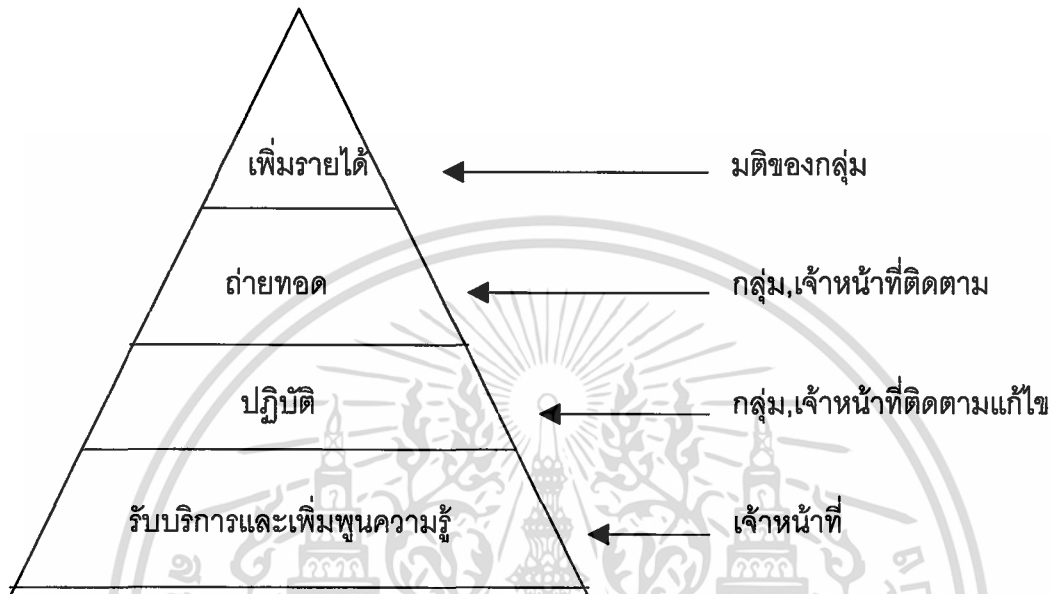
2.4.4.4 หน้าที่ของเหรัญญิก คือ เก็บรักษาเงิน แสดงรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มที่มีขึ้น จากกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกภายในกลุ่ม ควบคุมการจ่ายเงินของคณะกรรมการ แสดงรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มให้สมาชิกทราบทุกเดือน

2.4.4.5 หน้าที่ของประชาสัมพันธ์ คือ เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ไปติดต่อกับหน่วยงานราชการต่างๆ เป็นผู้ทำเรื่องราวที่เป็นมติของกลุ่ม ติดต่อประสานงานระหว่างกลุ่มแจ้งข่าวและรายงานเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้กลุ่มทราบ เผยแพร่และโฆษณากิจกรรมของกลุ่ม

2.4.4.6 หน้าที่ของสมาชิก คือ การให้ความร่วมมือในด้านการดำเนินงานต่างๆ แก่กลุ่ม เพื่อให้กลุ่มเกิดความเจริญก้าวหน้า เช่น การวางแผนการจัดกิจกรรมและโครงการ เป็นต้น นำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวและอาชีพของตน เป็นแกนนำในการกระจายความรู้ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครอบครัวเกษตรกรเพื่อนบ้าน และสมาชิกยังมีหน้าที่ในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกเดือน และเสนอข้อคิดเห็นในที่ประชุม

2.5 รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2533ก : 4) กล่าวถึงรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถที่จะจำแนกได้เป็นขั้นตอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ที่มา : ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2533ก)

ขั้นที่ 1 สตรีเกษตรกรสนใจรวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อรับความรู้ด้านเคหกิจเกษตรและการเกษตร จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ

ขั้นที่ 2 กลุ่มดำเนินการโดยการนำเอาความรู้จากขั้นที่ 1 มาปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาในครอบครัวหรือกลุ่ม เช่น ปัญหาด้านอาหารและโภชนาการ ปัญหาด้านการใช้ผลผลิต ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะคอยแนะนำและเป็นพี่เลี้ยง

ขั้นที่ 3 กลุ่มและสมาชิกสามารถนำความรู้ที่ได้รับและปฏิบัติได้แล้วนั้น ไปถ่ายทอดต่อให้แก่ครอบครัวเกษตรกรใกล้เคียง ให้มีความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติตามได้

ขั้นที่ 4 กลุ่มอาจมีความสามารถจัดกิจกรรมเฉพาะของกลุ่มขึ้นเอง โดยดำเนินการร่วมกลุ่มกันในรูปโครงการ อาจเป็นโครงการในด้านเพิ่มรายได้ต่างๆ หรือโครงการทางสังคม เพื่อยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของครอบครัวและสังคมเกษตรให้ดียิ่งขึ้น

2.6 ขั้นตอนในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2531ข : 3-4) กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 แม่บ้านเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ขั้นที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายซึ่งเป็นที่ยอมรับแล้ว และต้องมีกิจกรรมนำไปสู่เป้าหมายนั้น

ขั้นที่ 3 พิจารณาหาทางแก้ไขปัญหา หาสาเหตุ และแก้ไขปัญหาลำดับความสำคัญ

ขั้นที่ 4 วางแผนการแก้ไขปัญหา ทำอะไร ที่ไหน ทำอย่างไร ใครทำ ทำเมื่อใด

ขั้นที่ 5 ดำเนินงานตามแผนที่ตกลงไว้ โดยร่วมมือร่วมใจกันทำ

ขั้นที่ 6 ประเมินผลการดำเนินงาน โดยกลุ่มและสมาชิกร่วมกัน

จาก 6 ขั้นตอนดังกล่าวนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือตัวกลุ่ม นั่นคือ คณะกรรมการและสมาชิกต้องรู้บทบาท หน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานกลุ่ม มีความเป็นธรรม ซื่อสัตย์ เสียสละ นอกจากนี้ต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดการกลุ่ม ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินงานกลุ่มเป็นอย่างมาก

2.7 กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2531ข : 6-9) กล่าวถึงกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้คือ

2.7.1 ประเภทกิจกรรมการบริหารงานทั่วไปของกลุ่ม

2.7.1.1 งานทะเบียน ประกอบด้วยทะเบียนสมาชิกและทะเบียนทรัพย์สิน

2.7.1.2 งานการประชุม

2.7.1.3 งานการเงินและการบัญชีกลุ่ม

2.7.1.4 งานประชาสัมพันธ์

2.7.1.5 งานจัดการวางแผนงานโครงการและระบบข้อมูล

2.7.1.6 งานประสานกิจกรรมและบทบาทหน้าที่ของที่ปรึกษากลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกร

2.7.2 ประเภทการบริหารงานโครงการและกิจกรรม

2.7.2.1 งานรวม เป็นกิจกรรมที่สมาชิกต้องร่วมกันดำเนินการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อร่วมกันปฏิบัติและยอมรับวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.7.2.2 กิจกรรมส่วนบุคคล เป็นกิจกรรมที่สมาชิกดำเนินการเองภายในครอบครัว โดยใช้พื้นที่หรือการปฏิบัติงานบริเวณบ้าน กิจกรรมที่ทำนั้นเป็นไปตามความต้องการและความสามารถของสมาชิก เป็นการสนับสนุนการใช้เวลาร่วมกันให้เป็นประโยชน์และเป็นการเพิ่มรายได้

2.7.2.3 กิจกรรมพิเศษ มีลักษณะเฉพาะกิจโดยสมาชิกจะต้องร่วมมือให้ความสนับสนุน

2.7.2.4 กิจกรรมสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่สมาชิกร่วมกันดำเนินการ โดยความเสียสละไม่หวังสิ่งตอบแทน ทั้งนี้เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

2.8 ลักษณะการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.8.1 กิจกรรมทุกประเภทต้องได้รับการอนุมัติจากมติของที่ประชุมใหญ่ โดยมีเสียงสนับสนุนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของสมาชิกทั้งหมด ทั้งนี้ต้องมีแผนงานโครงการชัดเจน จึงจะดำเนินการได้

2.8.2 กำหนดให้มีการประชุมทางการบริหารทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการติดตามความก้าวหน้าของโครงการและงานแผนปฏิบัติของแต่ละเดือน

2.8.3 กรณีมีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน สามารถเรียกประชุมได้ทันที

2.8.4 การจัดการด้านการประชุม เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร ซึ่งจะดำเนินการกันเองระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก โดยที่ปรึกษาท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะ

2.9 บทบาทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

พिंगพิศ ดุลยพันธ์ (2530 : 158-159) กล่าวถึงบทบาทของแม่บ้านเกษตรกรว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรถือเป็นแกนกลางในการรับและกระจายความรู้ไปสู่ครอบครัวเกษตรกรในด้านต่างๆ ดังนี้

2.9.1 การเพิ่มผลผลิตเกษตร เมื่อมีการยอมรับความสำคัญของแรงงานสตรีในการเกษตรจึงได้มีการสนับสนุนให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรสตรีเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถนำไปช่วยพ่อบ้านเกษตรกรเพิ่มผลผลิตการเกษตรได้มากยิ่งขึ้น ดูแลเก็บรักษาผลผลิตเกษตรหลังการเก็บเกี่ยว

2.9.2 แปรรูปและถนอมอาหารที่ผลิตได้ โดยเฉพาะในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมากเกินไป

2.9.3 ด้านธุรกิจเกษตร ได้แก่การจัดระบบการใช้จ่ายของครอบครัวและวางแผนการผลิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.9.4 การดูแลความเป็นอยู่ในครอบครัว และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนการช่วยเหลือชุมชนเกษตรโดยให้ความร่วมมือกับฝ่ายอื่นๆ

3. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระยอง (2545) ได้กล่าวถึงกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนาในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ความเป็นมาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา

การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 มีการจัดตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2527 ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 3 ตำบลตะพง อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยมีสมาชิกกลุ่มทั้งหมดจำนวน 60 ราย โดยมี นางบุญชื่น โพธิ์แก้ว ทำหน้าที่ประธานกลุ่มและนางเกษม เชื้อบำรุง ทำหน้าที่รองประธาน

3.2 โครงการ/กิจกรรมของทางกลุ่ม

ทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนาได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆภายในกลุ่มโดยแบ่งเป็นโครงการและกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

3.2.1โครงการแปรรูปผลผลิตเชิงธุรกิจ (คชก.ปี2539 (โครงการต่อเนื่อง) ถึงปี 2543) เพื่อแก้ปัญหาราคาทุเรียนตกต่ำ โดยดำเนินกิจกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทุเรียน เช่น ทุเรียนทอดกรอบ ทุเรียนกวน น้ำพริกทุเรียนทอดกรอบและน้ำพริกเผาทุเรียน

3.2.2 โครงการผลักดันและเร่งรัดการตลาดทุเรียนปี 2544 เพื่อแก้ไขปัญหาทุเรียนราคาตกต่ำ ทางกลุ่มได้สนองนโยบายการเร่งระบายผลผลิตผลออกนอกแหล่งผลิต โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนาได้จำหน่ายทุเรียนสุกและผลิตภัณฑ์แปรรูปทุเรียน เช่น การออกร้าน ณ ชุมจำหน่ายสินค้าเมืองทองธานี และในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ในเขตจังหวัดระยอง

3.2.3 กองทุนช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก จากการดำเนินกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทุเรียนและอื่นๆ เช่นทุเรียนทอดกรอบ ทุเรียนกวน น้ำพริกทุเรียนทอดกรอบ น้ำพริกเผาทุเรียน น้ำพริกทุเรียนทอดกรอบ น้ำพริกเผากุ้ง น้ำพริกปลากกรอบ แกงหมูใบชะมวงบรรจุกระป๋อง กะปิส่งผลให้ทางกลุ่มฯ มีผลกำไรซึ่งเกิดจากกิจกรรมเป็นกองทุนของทางกลุ่ม ได้นำมาทำเป็นกองทุนช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก เพื่อยืมไปใช้จ่ายในกิจกรรมเกษตรที่จำเป็นและไปแปรรูปผลผลิตกลุ่มย่อย โดยมีสัญญายืมเงินเป็นระยะเวลา 6 เดือน สมาชิกตกลงเพิ่มมูลค่าเงินยืมกับกลุ่มอัตราร้อยละ 1 บาท ยืมได้กองทุนละ 2,500-3,500 บาท

3.2.4 กิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์

3.2.4.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรด้านการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งส่วนราชการและเอกชนเข้า- ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องทั้งปีเพื่อรับความรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตเกษตร การดำเนินกิจกรรมและ การพัฒนาบริหารกลุ่ม

3.2.4.2 ร่วมงานประเพณีของหมู่บ้าน ตำบล และวัดร่วมบริจาคเพื่อ สาธารณะกุศล

3.2.4.3 เป็นคณะกรรมการการพัฒนาโรงเรียนขยายดาพัฒนา

3.2.4.4 ร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มและกิจกรรมอื่นๆ เช่น อสม. สตรีอาสา พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.2.5 การประชาสัมพันธ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา

3.2.5.1 ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานของกลุ่มผ่านสื่อมวลชน ทั้ง สถานีวิทยุ อสมท. สอต. วิทยุแห่งประเทศไทย โทรทัศน์ช่อง 3,5,7,9,11,ITV และหนังสือพิมพ์ ทั้ง ส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง จนเป็นที่รู้จักและยอมรับในผลงานความสำเร็จของกลุ่มฯ

3.2.5.2 ร่วมออกร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ กลุ่มแม่บ้านฯและโครงการ คชก. ในงานเทศกาลของดีเมืองระยอง เป็นประจำทุกปี, โรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดระยอง ออก ร้านแสดงนิทรรศการและจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปของหน่วยงานราชการและเอกชนจัด

3.2.6 โครงการสร้างที่ทำกินและศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร ในปี 2545 กลุ่มแม่บ้านฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลตะพงเป็น เงิน 250,000 บาท ในการสร้างที่ทำการกลุ่มแม่บ้านฯ ใหม่ที่ที่สาธารณะประโยชน์ประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลตะพง บริเวณข้างสถานีอนามัยบ้านยายดา ทั้งนี้เป็นการดำเนินกิจกรรมร่วมกับโครงการท่องเที่ยวเกษตรของชุมชนบ้านยายดาด้วย

3.2.7 โครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มแม่บ้านฯ ร่วมโครงการท่องเที่ยว เกษตรชุมชนบ้านยายดา หมู่ที่ 3 ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตรเปิดกิจกรรม "เที่ยวสวนชวนชิมผลไม้ไทย" อิมละ 50 บาท จำนวน 2 จุด คือ สวนยายดา (ที่ทำการกลุ่มแม่บ้านฯ) และสวนวิชาป่าเอี่ยม (นางเอี่ยม สุวรรณราย สมาชิกกลุ่มแม่บ้านฯ) ในช่วงเดือนพฤษภาคม-กลางเดือนมิถุนายน ดำเนินการ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรปี 2545 เป็นปีแรก

3.3 ผลที่ได้จากโครงการ/กิจกรรม

3.3.1 ด้านเศรษฐกิจ

3.3.1.1 ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มั่นคง

3.3.1.2 สมาชิกมีรายได้เพิ่ม

3.3.1.3 มีคุณภาพชีวิตที่ดี

3.3.1.4 สร้างงานให้กับชุมชน

3.3.1.5 ขยายตลาดสินค้า/ผลิตภัณฑ์

3.3.2 ด้านสังคม

3.3.2.1 สร้างกระบวนการกลุ่ม

3.3.2.2 มีเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม และให้สมาชิกกู้ยืม

3.3.2.3 สร้างเครือข่ายองค์กร

3.3.2.4 ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สนใจ

3.4 ผลงานดีเด่นปี 2541-2545

ทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนาได้เข้าร่วมกิจกรรมการประกวดตามโครงการต่างๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน จนได้รับรางวัลจากการประกวดมากมายดังนี้

3.4.1 ชนะเลิศรางวัลที่ 1 มีดังนี้

การประกวดผลงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด ปี 2541 การประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นระดับอำเภอ ในปี 2544 จัดโดยกรมส่งเสริมการเกษตร และในปีเดียวกันนี้ก็ชนะเลิศการจัดตลาดผลไม้พร้อมบริโภค ปี 2544 ในงานเทศกาลผลไม้และของดีจังหวัดระยอง

3.4.2 ได้รับรางวัลที่ 2 มีดังนี้

การประกวดผลงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นระดับภาค ในปี 2541 จัดโดยกรมส่งเสริมการเกษตร การประกวดประเภทผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำพริกสำเร็จรูป น้ำพริกทุเรียนทอดกรอบ ในการประกวดผลิตภัณฑ์แปรรูปปี 2543 จัดโดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัดระยอง การประกวดสินค้าเกษตรแปรรูป ประเภท “ทุเรียนทอดกรอบ” ในปี 2544 จัดโดย สำนักงานพาณิชย์จังหวัดระยองเช่นกัน และการประกวดสินค้าแปรรูปประเภท “ทุเรียนกวน” ในปี 2544 จัดโดยกรมส่งเสริมการเกษตร และในปีเดียวกันนี้ได้เข้าร่วมประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นและได้รับรางวัลการประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด ในปี 2544

นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านฯ ยังมีโครงการที่เป็นประโยชน์อีก 2 โครงการ คือ

โครงการกระจายรายได้สู่ชุมชน “กระเช้าของขวัญวันปีใหม่” โดยการนำผลิตภัณฑ์แปรรูปเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางการเกษตรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา จัดกระเช้าของขวัญของฝากในช่วงเทศกาลปีใหม่ 2545 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา ทั้งนี้เป็นการดำเนินงานเพียงตำบลเดียวของจังหวัดระยอง และได้รับการสนับสนุนด้วยดีจากหน่วยงานราชการต่างๆ และภาคเอกชนในจังหวัดระยอง และเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร(การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร) ของตำบลตะพงด้วย ทำให้มีกลุ่มผู้สนใจจากสถาบันหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมาทัศนศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนิษฐา ชัยวีระพัฒนา และยุพยงค์ ปินะโต (2544) ได้วิจัยเรื่องระบบการจัดการบริหารงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโดยการนำระบบการดำเนินงานที่มีรูปแบบที่ดีได้มาตรฐานหรือได้รับรางวัลในการดำเนินงาน มาปรับปรุงระบบการทำงานของกลุ่มแม่บ้าน 3 ระบบคือ ระบบการขาย ระบบการควบคุมการจัดซื้อวัตถุดิบและระบบการผลิต จากการพัฒนาระบบใหม่มีผลทำให้ระบบการดำเนินงานด้านการขาย การควบคุมการจัดซื้อวัตถุดิบและการผลิต เป็นระบบมากขึ้น ในการตรวจสอบข้อผิดพลาด การสืบค้นข้อมูลทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น มีการลงบันทึกการทำงานได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น ลดความซ้ำซ้อน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ถ้าในอนาคตระบบงานใหญ่ขึ้น จึงควรใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อให้การทำงานดีขึ้นและสะดวกมากยิ่งขึ้น

กาญจนา เกียรติมณีรัตน์ (2534) ศึกษาปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดลำพูน ได้รับรางวัลดีเด่น พบว่า แม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มในด้านสละแรงงานมากที่สุด รองลงมามีส่วนร่วมโดยเข้าร่วมประชุม ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมแสดงความคิดเห็นน้อยที่สุด

योगโย สวัสดิ์พละ (2535) ศึกษาบทบาทการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเห็นด้วยมากคือกลุ่มควรมีข้อมูลเกี่ยวกับการตลาดที่ทันสมัย เพื่อดำเนินการผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด กลุ่มควรรนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ไม่ต้องลงทุนมากมาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิต ที่ปรึกษากลุ่มควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการให้ความเห็น และช่วยเหลือในแง่พัฒนากรุ่ม

กองวิจัยและประเมินผล (2524 : 24) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของกลุ่มสตรี พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มสตรี ได้แก่ ความสามารถของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม กิจกรรมต่อเนื่อง ความสนับสนุนเอาใจใส่

ของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเงินทุนหมุนเวียน ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม ความสนับสนุนของผู้นำท้องถิ่น และการตลาด

วิไลวัจน์ กฤษณะภูติ และคณะ (2529) ได้ศึกษาเรื่องกลุ่ม : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านหินลาด ตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่ากลุ่มสตรีที่ประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่มนั้นมีปัจจัยส่งเสริมคือ สมาชิกในกลุ่มมีความสนใจร่วมกันและมีความต้องการเหมือนกัน

เบ็ญจา สวัสดิโอ (2524) ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ผู้นำสตรีเชียงใหม่ประสบความสำเร็จ พบว่าปัจจัยที่ทำให้ผู้นำสตรีเชียงใหม่ประสบความสำเร็จ คือ การรู้หลักหรือหน้าที่การบริหารงาน ได้แก่ การวางแผนงาน การกระจายหน้าที่และความรับผิดชอบ ทำงานโดยหลักพัฒนาองค์การการศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้มีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ การอบรมในครอบครัวตามวัฒนธรรมประเพณีของลานนาไทย ทำให้สตรีเชียงใหม่ประสบความสำเร็จทั้งหน้าที่การงานและครอบครัว โดยเฉพาะสตรีนักธุรกิจของเชียงใหม่ ประกอบอาชีพโดยการใช่วัตถุดิบของท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ จึงมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศได้เหมาะสมทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม

จินตามณี แสงกาญจนวิษ (2538) ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 ประเภท คือ การประชุม งานรวม และกิจกรรมสาธารณประโยชน์ คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ความพึงพอใจต่อคณะกรรมการในการดำเนินการประชุมงานรวม และกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ความพึงพอใจต่อความสามารถ ความรับผิดชอบ และความร่วมมือกันของคณะกรรมการกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มในกิจกรรมกลุ่ม ทั้งการประชุมงานรวม และกิจกรรมสาธารณประโยชน์ การเปิดรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร โดยการเดินทางมาพบยังที่ทำการกลุ่ม ไร่ นา หรือบ้าน แนะนำด้านการเกษตร เคหกิจ และการจัดการกลุ่ม การจัดหาเอกสารความรู้มาให้ การจัดนำไปดูงาน และการจัดฝึกอบรมด้านเคหกิจเกษตร สำหรับการเปิดรับข่าวสารจากเกษตรตำบล ได้แก่ การเดินทางมาพบยังที่ทำการกลุ่ม บ้านหรือไร่ นา การแนะนำด้านการเกษตร เคหกิจ และการจัดการกลุ่ม การจัดนำไปดูงาน การสาธิตด้านการเกษตร และการจัดฝึกอบรมด้านการเกษตร

พรทิพย์ ศรีแสงจันทร์ และคณะ(2539) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสำเร็จการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรภาคตะวันตก : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรางสาตี ตำบลรางสาตี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรางสาตีเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จระดับปานกลาง จัดตั้งเพื่อให้สมาชิกร่วมกันดำเนิน

กิจกรรม เพื่อปรับปรุงยกระดับฐานะทางสังคมของครอบครัวเกษตรกรให้ดีขึ้นทุกวิถีทาง กิจกรรมของกลุ่มที่เป็นประโยชน์และสมาชิกมีส่วนร่วมมากคือ การได้รับความรู้การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และการรับทราบเทคโนโลยีใหม่ๆ ทางเกษตร เคหกิจเกษตร สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ สำหรับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 3 อันดับแรก คือ กิจกรรมของกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกและคณะกรรมการ ปัญหาหลักๆ ที่เกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่ม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ยังไม่พร้อมเพียง ขาดแรงงานในการผลิตผลิตภัณฑ์ในฤดูทำงานเกษตร การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร การพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นนั้น สมาชิกได้ให้ข้อเสนอแนะว่า คณะกรรมการ ต้อง ซื่อสัตย์ เสียสละ อุทิศเวลา มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการบริหารงาน ประสานงาน แก้ไขปัญหา พิจารณาคัดเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม และรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก สมาชิกต้อง เสียสละ สามัคคี อุทิศเวลา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มเพิ่มขึ้น สำหรับกิจกรรมของกลุ่มที่ทำในปัจจุบัน ต้องมีการพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์ ขยายปริมาณการผลิตเป็นเชิงธุรกิจ ในอนาคตควรมีการเพิ่มกิจกรรมด้านเกษตร กิจกรรมเพิ่มรายได้ โดยเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และไม่ใช้เวลามากในการดำเนินการ รัฐบาลควรสนับสนุนในด้านเจ้าหน้าที่วิชาการ เทคโนโลยีใหม่ๆ ปัจจัยการผลิต โครงการ เงินทุนหมุนเวียน สินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำและเอกชน ควรสนับสนุนในด้านการรับซื้อ ผลผลิต ผลิตภัณฑ์ในราคายุติธรรม และสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำ

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

(Research Methodologies)

ประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษาค้างนี้ คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรายดาพัฒนา ในตำบล ตะพง อำเภอมือง จังหวัดระยอง ซึ่งมีจำนวน 60 คน สำหรับประชากรที่ใช้ในการศึกษามีจำนวน 45 คน เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่มีเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์ และไม่สะดวกในการให้ข้อมูล จึงทำให้เกิดรวบรวมข้อมูลได้ไม่ครบตามจำนวนสมาชิกทั้งหมด

เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้างนี้ จะใช้การสัมภาษณ์ ประกอบกับการใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามปลายปิด (Close-ended question) และคำถาม ปลายเปิด (Open-ended question) ที่จัดขึ้น โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาซึ่ง ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้ (ภาคผนวกที่ 1)

ตอนที่ 1 ความเป็นมาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรายดาพัฒนาและข้อมูลของสมาชิกกลุ่ม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดตั้ง การดำเนินงาน และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรายดาพัฒนาให้ประสบผลสำเร็จ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานของกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรายดาพัฒนา

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นโดยตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำแบบ สัมภาษณ์ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้จะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล 2 วิธี คือ

1. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) โดยการรวบรวมข้อมูลจากการ สัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยผู้วิจัยและการอ้างอิงจากเอกสาร

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) โดยการรวบรวมข้อมูลจากแบบ สัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าทางสถิติมาอธิบายผลการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าร้อยละ คำนวณได้จากสูตร

$$\begin{aligned} \text{ร้อยละ} &= (X/N) \cdot 100 \\ \text{กำหนดให้ } X &= \text{จำนวนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา} \\ N &= \text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \end{aligned}$$

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณได้จากสูตร

$$\begin{aligned} \bar{X} &= \sum fx / n \\ \text{กำหนดให้ } \bar{X} &= \text{ค่าเฉลี่ย} \\ fx &= \text{ผลรวมทั้งหมดของข้อมูลที่ต้องการ} \\ n &= \text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด} \end{aligned}$$

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้กำหนดระดับความคิดเห็นไว้ดังนี้

เห็นด้วยมาก มีระดับคะแนนเท่ากับ 3

เห็นด้วยปานกลาง มีระดับคะแนนเท่ากับ 2

เห็นด้วยน้อย มีระดับคะแนนเท่ากับ 1

และสำหรับข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายคาพัฒนา ได้กำหนดระดับการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

มีส่วนร่วมมาก มีระดับคะแนนเท่ากับ 3

มีส่วนร่วมปานกลาง มีระดับคะแนนเท่ากับ 2

มีส่วนร่วมน้อย มีระดับคะแนนเท่ากับ 1

สำหรับการพิจารณา โดยกำหนดคะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นไว้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.36 – 3.00 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.68 - 2.35 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.67 หมายถึง ระดับน้อย

สถานที่และระยะเวลาที่ทำการวิจัย

สถานที่ในการศึกษาค้นครั้งนี้คือ ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยทำการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546

ตารางที่ 1 แสดงการดำเนินการทำปัญหาพิเศษ

ลำดับที่	การดำเนินงาน	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
1	ศึกษา,เขียนโครงร่าง	-----								
2	เก็บรวบรวมข้อมูล		-----							
3	วิเคราะห์ข้อมูล			-----						
4	สรุปและจัดทำรูปเล่ม						-----			
5	สอบปัญหาพิเศษ									-----

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผลการวิจัย

(Findings and Results)

ผลการศึกษาและวิจัยนี้ ได้จากการสำรวจรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ที่ได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นจำนวน 45 คน ซึ่งข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ได้แบ่งเป็น ด้านสถานภาพของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่ม ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงานของ กลุ่ม ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของกลุ่ม และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความเป็นมาและพัฒนาการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา

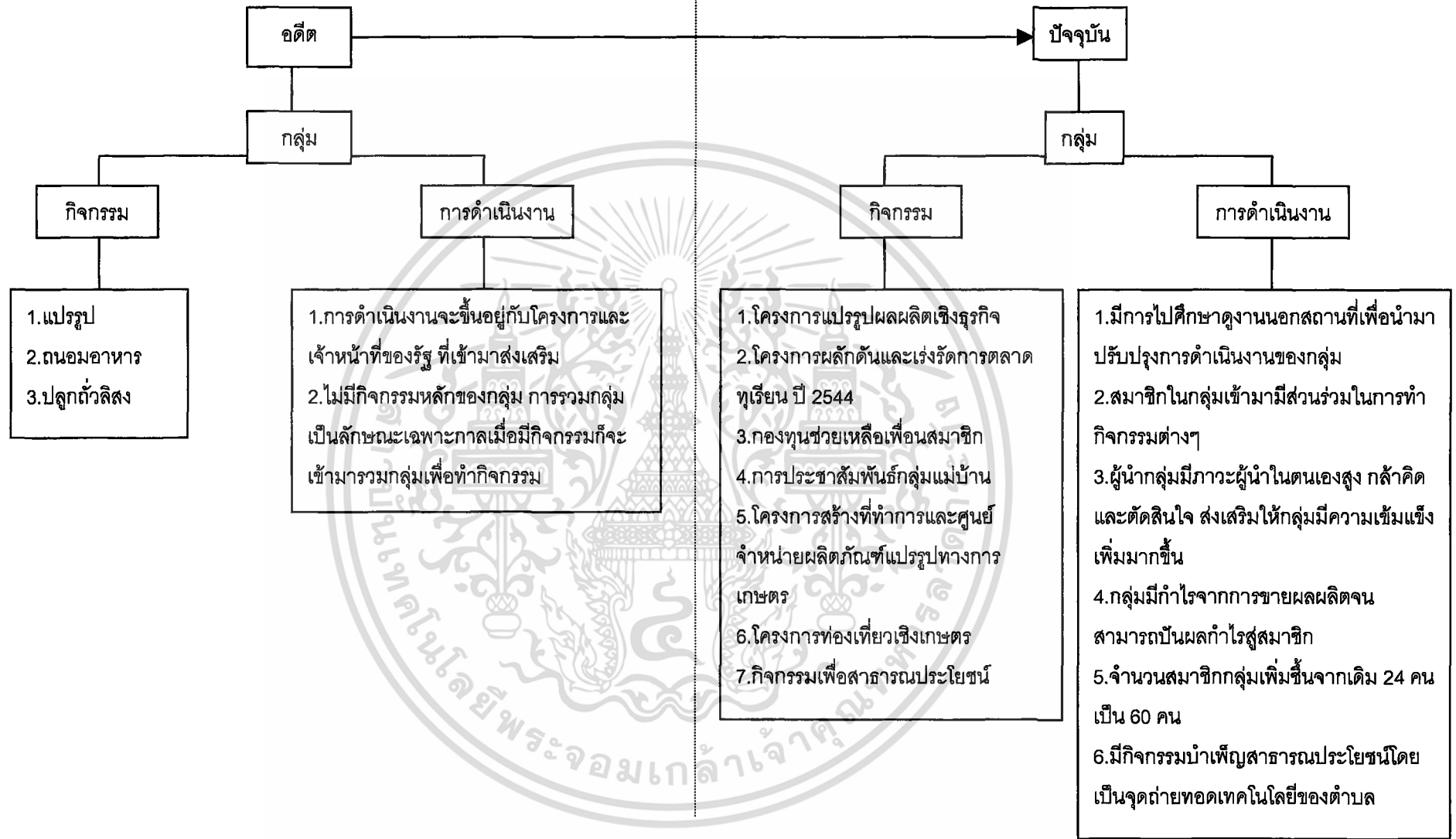
การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 มีการจัดตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2527 ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 3 ตำบลตะพง อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยมีสมาชิกเมื่อเริ่มจัดตั้งกลุ่มจำนวน 24 คน สมาชิกอาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ 3 และหมู่ที่ 14 ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีนางบุญหงา วงศ์พิทักษ์ เป็นประธานกลุ่มคนแรก และนางบุญขึ้น โพธิ์แก้ว เป็นรองประธาน การจัดตั้งกลุ่มเริ่มจัดตั้งโดยมีเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ และเกษตรจังหวัดเข้ามาแนะนำและให้แม่บ้านในตำบลตะพง รวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมทางการเกษตร ซึ่งกิจกรรมแรกของกลุ่มที่ได้ดำเนินการ คือ การรับความรู้จากเจ้าหน้าที่ทางการแปรรูป ถนอมอาหาร เช่น กล้วยฉาบ มะม่วงดอง เป็นต้น หลังจากนั้นทางกลุ่มก็ได้รับงบประมาณสนับสนุนเพิ่มและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็เข้ามาส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มปลูกถั่วลิสง ระหว่างนี้เจ้าหน้าที่เคหะกิจก็จะมาดูแลและให้คำแนะนำเดือนละหนึ่งครั้ง จากนั้นกิจกรรมของทางกลุ่มก็ดำเนินการไปบ้างหยุดบ้าง ในปี พ.ศ. 2533 เมื่อถึงฤดูทุเรียนออกผล สมาชิกของกลุ่มก็ประสบกับปัญหาทุเรียนล้นตลาดและราคาตกต่ำ นางบุญขึ้น โพธิ์แก้ว ขณะนั้นมีตำแหน่งเป็นรองประธานกลุ่ม จึงมีแนวความคิดที่จะแก้ไขปัญหาราคาทุเรียนตกต่ำ โดยการนำทุเรียนมาแปรรูปเป็นทุเรียนทอด ซึ่งนางบุญขึ้น โพธิ์แก้วได้แนวความคิดมาจากการดูงานและการแนะนำของเจ้าหน้าที่ ขณะนั้นสมาชิกของกลุ่มยังไม่เห็นด้วยและยังไม่เข้ามาช่วย แต่นางบุญขึ้นก็ไม่ย่อท้อ จนถึงงานประกวดผลไม้ประจำปีของจังหวัดระยอง ในปี พ.ศ. 2538 ทางเกษตรจังหวัดต้องการให้กลุ่มแม่บ้านมีกิจกรรมในงานนี้ แต่ทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา ก็ยังไม่มีกิจกรรมใดๆ ที่เป็นกิจกรรมหลักของกลุ่ม นางบุญขึ้น โพธิ์แก้วจึงมีแนวความคิดที่จะนำทุเรียนมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทอดจำหน่ายในงานนี้ ผลปรากฏว่าทุเรียนทอดจำหน่ายดีมาก ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 นางบุญขึ้น โปธิ์แก้ว ได้เป็นประธานกลุ่ม และมีสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นเป็น 45 คน มีการเพิ่มประชาสัมพันธ์ของกลุ่มเป็น 4 คน เนื่องจากกลุ่มโตขึ้น สมาชิกมีมากขึ้น และประธานกลุ่มเห็นว่าการประชาสัมพันธ์กลุ่มมีความสำคัญมาก เพื่อที่จะทำให้นุคคลทั่วไปได้รู้จักกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา จึงได้มีการเพิ่มจำนวนประชาสัมพันธ์ และในปี 2541 ทางกลุ่มได้เข้าร่วมประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทำให้ได้รับรางวัลในการประกวดผลงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นระดับภาคทำให้กลุ่มแม่บ้านฯ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วไป สมาชิกเริ่มให้ความสนใจ และมาเข้าร่วมทำกิจกรรมของกลุ่มมากขึ้น จากนั้นทางกลุ่มก็มีกิจกรรมเพิ่มขึ้น คือ การทำแกงหมูชะมวง น้ำพริกทุเรียน กะปิ และได้รับรางวัลต่างๆ มากมายซึ่งตรงกับที่สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระยอง (2545) กล่าวไว้ และกิจกรรมที่เริ่มทำในปี พ.ศ. 2545 มาบัดนี้เอง คือ โครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการให้ประชาชนทั่วไปเข้าเที่ยวชมสวนและชิมผลไม้ในสวน ทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนามีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ประสบความสำเร็จสร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัดระยอง เป็นที่สนใจแก่บุคคลทั่วไป ทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา มีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ (ภาพที่ 2) มีหน่วยงานของรัฐและเอกชนหลายแห่ง นักศึกษาจากสถาบันต่างๆ มากมายเข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี และปัจจุบันนี้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนามีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 60 คน ทางกลุ่มแม่บ้านฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลในการสร้างที่ทำการของกลุ่ม และปัจจุบันกลุ่มแม่บ้านฯ ได้ย้ายจากบ้านนางบุญขึ้น โปธิ์แก้ว ประธานกลุ่มไปยังที่ทำการของกลุ่มเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สำหรับคณะกรรมการของกลุ่มจะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการทุกๆ สองปีโดยมีการประชุมใหญ่และใช้วิธีการโหวตเสียงในการเลือกคณะกรรมการ คณะกรรมการประจำปี 2546 ประกอบด้วย

1. นางบุญขึ้น โปธิ์แก้ว	ประธาน
2. นางเกษม เชื้อบำรุง	รองประธาน
3. นางภักดี โปธิ์แก้ว	เลขานุการ
4. นางสมพงษ์ อ่างศิลา	เหรัญญิก
5. นางสุรินทร์ ธรรมสุนทร	ประชาสัมพันธ์
6. นางสนาน ไกรเดช	ประชาสัมพันธ์
7. นางสาวทอง ขาวจันทร์	ประชาสัมพันธ์
8. นางทองหล่อ อ่างศิลา	ประชาสัมพันธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2 แสดงการพัฒนาการของกลุ่ม

การดำเนินงานโครงการและกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา

เริ่มจากวันที่จัดตั้งจนถึงวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2546 กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่ม โดยแบ่งเป็นโครงการและกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ (ภาคผนวกที่ 2)

1. โครงการแปรรูปผลผลิตเชิงธุรกิจ (คชก.ปี 2539 (โครงการต่อเนื่อง) ถึงปี 2543)

วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาราคาทุเรียนตกต่ำ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนเป็นเงิน 815,400 บาท แยกเป็นเงินยืมปลอดดอกเบี้ยจำนวน 510,250 บาท และเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการแปรรูปผลผลิตอีกจำนวน 305,150 บาท มีระยะเวลา 4 ปี ซึ่งทางกลุ่มได้ชำระเงินยืมครบจำนวนตามกำหนดสัญญาเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2543 จากผลการดำเนินกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทุเรียน เช่น ทุเรียนทอดกรอบ ทุเรียนกวน น้ำพริกทุเรียนทอดกรอบ และน้ำพริกเผาทุเรียน ส่งผลให้ทางกลุ่มมีผลกำไรที่เกิดจากกิจกรรมเป็นกองทุน กองกลางของกลุ่ม เป็นจำนวนเงิน 76,320 บาท เงินออมทรัพย์กลุ่มจำนวน 80,800 บาท เงินหุ้นจำนวน 770 หุ้น เป็นเงิน 7,700 บาท ซึ่งคิดเป็นรายได้ของสมาชิกเพิ่มขึ้นประมาณ 7,000-8,000 บาท/ราย/ปี

2. โครงการผลักดันและเร่งรัดการตลาดทุเรียน ปี 2544

วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาราคาทุเรียนตกต่ำ ได้สนองนโยบายในการเร่งระบายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาจำหน่ายทุเรียนสุกและผลิตภัณฑ์แปรรูปทุเรียน เช่น ทุเรียนกวน ส้มจำหน่ายสินค้าเมืองทองธานี และในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ในเขตจังหวัดระยอง

3. กองทุนช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก

วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มทางการเงิน จากผลการดำเนินกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทุเรียนและอื่นๆ เช่น ทุเรียนทอดกรอบ ทุเรียนกวน น้ำพริกทุเรียนทอดกรอบ น้ำพริกเผาทุเรียน น้ำพริกเผากุ้ง น้ำพริกปลากกรอบ แกงหมูใบชะมวงบรรจุกระป๋อง กะปิ ส่งผลให้ทางกลุ่มมีผลกำไรที่เกิดจากกิจกรรมเป็นกองทุนกลางของกลุ่ม ซึ่งได้นำมาเป็นกองทุนช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก เพื่อยืมไปใช้จ่ายในกิจกรรมเกษตรที่จำเป็นและไปแปรรูปผลผลิตกลุ่มย่อย โดยมีสัญญายืมเงินเป็นระยะเวลา 6 เดือน สมาชิกตกลงเพิ่มมูลค่าเงินยืมกับกลุ่มอัตราร้อยละ 1 บาท ยืมได้กองทุนละ 2,500-3,500 บาท/ครั้ง ทำให้กลุ่มแม่บ้านฯ มีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น

4. กิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาร่วมทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ คือ เป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรด้านการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มีหน่วยงานต่างๆ ทั้งส่วนราชการและเอกชนเข้าศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องทั้งปี เพื่อรับความรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตเกษตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำเนินกิจกรรมและการพัฒนาบริหารกลุ่ม ร่วมงานประเพณีของหมู่บ้าน ตำบล และวัด ร่วมบริจาคเพื่อสาธารณกุศล เป็นคณะกรรมการพัฒนาโรงเรียนวัดยายดา และร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมอื่นๆ เช่น อสม. สตรีอาสาพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน

5. การประชาสัมพันธ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรยายดาพัฒนา

กลุ่มแม่บ้านฯ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานของกลุ่มโดยผ่านสื่อมวลชน ทั้งสถานีวิทยุ อสมท. สอต. วิทยุแห่งประเทศไทย โทรทัศน์ ช่อง 3,5,7,9,11,ITV และหนังสือพิมพ์ ทั้งส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง จนเป็นที่รู้จักและยอมรับในผลงานความสำเร็จของกลุ่ม ร่วมออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านฯ และโครงการ คชก. ในงานเทศกาลของดีและผลไม้เมืองระยองเป็นประจำทุกปี โรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดระยอง ออกจำหน่ายแสดงนิทรรศการและจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปของหน่วยงานราชการและเอกชนจัด และกลุ่มแม่บ้านฯ ยังได้รับคัดเลือกเป็นตัวอย่างในการสอบถามข้อมูลด้านกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านจากกรมส่งเสริมการเกษตรและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อดำเนินโครงการธุรกิจชุมชน

6. โครงการสร้างที่ทำการและศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร

ในปี 2545 กลุ่มแม่บ้านฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลตะพง ในการสร้างที่ทำการและศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร ซึ่งจะย้ายไปสร้างที่ทำการกลุ่มแม่บ้านฯ ใหม่ที่สาธารณประโยชน์ประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลตะพง บริเวณข้างสถานีอนามัยบ้านยายดา ทั้งนี้เป็นการดำเนินการร่วมกับโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านยายดาด้วย และในปี 2546 นี้ทางกลุ่มแม่บ้านได้ย้ายเข้ามาอยู่ในสถานที่ทำการของกลุ่มใหม่แล้ว

7. โครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ท่องเที่ยวเกษตรตามฤดูกาล)

กลุ่มแม่บ้านฯ ร่วมกับโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านยายดา หมู่ที่ 3 ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตรเปิดกิจกรรม “เที่ยวสวนชวนชิมผลไม้ไทย” อิมละ 50 บาท จำนวน 2 จุด คือสวนยายดา (ที่ทำการกลุ่มแม่บ้านฯ เดิม) และสวนวิชา ป้าเอี่ยม (นางเอี่ยม สุวรรณราย สมาชิกกลุ่มแม่บ้านฯ) ในช่วงต้นเดือนพฤษภาคม-กลางเดือนมิถุนายน 2545 ซึ่งเป็นการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นปีแรก มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลมาเที่ยวชมสวนซื้อผลไม้สด และผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตรของกลุ่มแม่บ้านฯ และเกษตรกรชาวสวนบ้านยายดาเป็นจำนวนมาก มีผู้สื่อข่าวทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ มาทำข่าวประชาสัมพันธ์ให้เป็นอย่างดี ส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ประมาณ 3,500-4,000 ราย มีการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นกว่า 500,000 บาท

ปัจจุบันทางกลุ่มแม่บ้านฯ ได้สร้างขุมจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ลานจอดรถ ห้องสุขา และมีการ ตกแต่งภูมิทัศน์บริเวณจุดต้อนรับนักท่องเที่ยวและรอบบริเวณหมู่บ้านให้สวยงาม ทั้งเตรียมความพร้อมด้านการพัฒนาบุคลากรให้พร้อมในการบริการเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเพิ่ม สวนผลไม้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะมาเยี่ยมชมในฤดูกาลหน้าต่อไป

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่ม

ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรายดาพัฒนาที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก ฐานะทางกลุ่มแม่บ้าน ฯ และระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านฯ

อายุ

ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านฯ มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 44.50 ปี ซึ่งถือว่าเป็นระดับ อายุของคนที่มีความพร้อมที่จะดำเนินงานภายในกลุ่มได้ดี และสมาชิกทุกคนมีสถานภาพสมรส แล้ว ซึ่งตรงกับกับที่ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2533ก : 2-3) กล่าวถึงคุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร โดยอายุของสมาชิกอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40 รองลง มาร้อยละ 31.12 อยู่ในช่วงอายุที่มากกว่า 50 ปี ร้อยละ 24.44 มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี (ตารางที่ 2)

ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านฯ จำนวนมาก ร้อยละ 66.67 มีระดับการศึกษาที่ ชั้นประถมศึกษาตอนต้น รองลงมาร้อยละ 15.56 จบชั้นประถมศึกษาตอนปลาย และร้อยละ 11.11 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และน้อยที่สุด ร้อยละ 6.66 จบการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ตารางที่ 2)

การประกอบอาชีพหลัก

ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านฯ นั้นมีอาชีพหลักในการทำสวนมากที่สุด ร้อยละ 62.22 รองลงมา ร้อยละ 22.22 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 11.12 ประกอบอาชีพค้าขาย และน้อยที่สุด มีอาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 4.44 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงการกระจายข้อมูล จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพหลัก

ตัวแปร	จำนวน (n=45)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
20 ปี หรือต่ำกว่า	-	-
21-30	2	4.44
31-40	11	24.44
41-50	18	40.00
สูงกว่า 50	14	31.12
อายุสูงสุด 61		
อายุน้อยสุด 28		
อายุเฉลี่ย 44.50		
ระดับการศึกษา		
ไม่เคยได้รับการศึกษา	-	-
ประถมศึกษาตอนต้น	30	66.67
ประถมศึกษาตอนปลาย	7	15.56
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	11.11
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3	6.65
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	-	-
อาชีพหลัก		
ทำนา	-	-
ทำไร่	-	-
ทำสวน	28	62.22
เลี้ยงสัตว์	2	4.44
ประมง/เลี้ยงสัตว์น้ำ	-	-
รับจ้าง	10	22.22
ค้าขาย	5	11.12

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฐานะทางสังคมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนาที่มีสมาชิกคิดเป็น ร้อยละ 82.22 คณะกรรมการคิดเป็น ร้อยละ 17.78 สำหรับระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มส่วนมาก ร้อยละ 37.84 เป็นสมาชิก 7-10 ปี ร้อยละ 27.03 เป็นสมาชิกกลุ่ม 2 ปีหรือน้อยกว่า ร้อยละ 21.62 เป็นสมาชิกกลุ่ม 3-6 ปี และ ร้อยละ 13.51 เป็นสมาชิกกลุ่มมากกว่า 10 ปี สำหรับคณะกรรมการทั้งหมดเป็นคณะกรรมการมาแล้วมากกว่า 4 ปี (ตารางที่ 3) จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการของกลุ่มจะเป็นกรรมการอย่างต่อเนื่องหลายปีติดกัน ถึงแม้ว่าจะมีการเลือกคณะกรรมการใหม่ทุกๆ 2 ปี แต่สมาชิกก็ยังเลือกคณะกรรมการคนเดิมเข้ามาเป็นกรรมการและประธานของกลุ่ม

ตารางที่ 3 ฐานะทางสังคมของสมาชิกในกลุ่มแม่บ้าน

ตัวแปร	จำนวน (n=45)	ร้อยละ
ฐานะในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		
กรรมการ	8	17.78
สมาชิก	37	82.22
ระยะเวลาในการเป็นคณะกรรมการ		
ต่ำกว่า 1 ปี	-	-
1-2 ปี	-	-
3-4 ปี	-	-
มากกว่า 4 ปี	8	100.00
ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม		
2 ปีหรือน้อยกว่า	10	27.03
3-6 ปี	8	21.62
7-10 ปี	14	37.84
มากกว่า 10 ปี	5	13.51

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านฯ

จากการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านฯ เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกมีความเห็นว่า อันดับ 1 ได้แก่ คณะกรรมการของกลุ่ม ในระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 สิ่งที่สำคัญมากคือ ประธานจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ คณะกรรมการจะต้องมีความซื่อสัตย์ เสียสละทำงานเพื่อประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลัก และคณะกรรมการจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานทั้งการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และด้านธุรกิจของกลุ่ม ซึ่งตรงกับ ณรงค์ เสงี่ยมประชา (2543) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ คือ ผู้นำหรือผู้บริหารกลุ่มจะต้องมีความสามารถในการบริหาร เป็นผู้ประสานงานที่ดี รู้จักใช้หลักจิตวิทยาที่ดี สามารถจะสร้างศรัทธาแก่สมาชิกกลุ่มได้ ทำให้กิจกรรมของกลุ่มประสบความสำเร็จและอยู่ได้นาน นอกจากประธานจะต้องมีความสามารถแล้ว คณะกรรมการจะต้องมีความซื่อสัตย์ เสียสละในการทำงานเพื่อประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลัก คณะกรรมการต้องมีความรู้ในการบริหารงานทั้งทางด้านธุรกิจและการจัดการงานกลุ่ม ปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 2 คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 ปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 คือ กิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการ ซึ่งตรงกับที่กรมส่งเสริมการเกษตรกล่าวถึงองค์ประกอบต่อประสิทธิภาพของกลุ่ม ได้แก่สมาชิกกลุ่มจะต้องมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในกิจกรรมของกลุ่ม สมาชิกจะต้องมีพฤติกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลในกลุ่มและงานหรือกิจกรรมของกลุ่ม แสดงความพึงพอใจ ความสามารถ และอุทิศตนเองให้กับเป้าหมายของกลุ่ม และในด้านของกิจกรรมและแผนงานต้องเป็นสิ่งที่สมาชิกกำหนดขึ้นในรูปของงานที่กลุ่มจะต้องทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และมีการกำหนดวิธีการปฏิบัติไว้เป็นขั้นตอนที่กลุ่มสามารถทำได้สำเร็จ ได้ผลตามเป้าหมายและก่อให้เกิดความพอใจในกลุ่มสมาชิก ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานอันดับ 4 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.27 คือ การสนับสนุนเงินจากรัฐบาลและเอกชน ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานอันดับ 5 มีปัจจัยสองอย่างที่สมาชิกให้ความคิดเห็นว่ามีมีความสำคัญในระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากันซึ่งเท่ากับ 2.22 คือ การสนับสนุนโครงการ ปัจจัยการผลิต และความรู้ทางวิชาการจากรัฐบาล และปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มน้อยที่สุด คือ ความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดูแลเป็นที่ปรึกษาของกลุ่ม ซึ่งมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.13 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลำดับความสำคัญของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน

ปัจจัย	ลำดับความสำคัญ						ระดับคะแนนเฉลี่ย	อันดับ
	มาก		ปานกลาง		น้อย			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. คณะกรรมการ	24	53.34	19	42.22	2	4.44	2.49	1
2. สมาชิก	23	51.12	20	44.44	2	4.44	2.47	2
3. กิจกรรมกลุ่ม	17	37.78	25	55.55	3	6.67	2.31	3
4. สินเชื่อ	15	33.33	27	60.00	3	6.67	2.27	4
5. โครงการ/ ปัจจัยการผลิต	14	31.11	27	60.00	4	8.89	2.22	5
6. ความรู้	13	28.89	29	64.44	3	6.67	2.22	5
7. เจ้าหน้าที่ของรัฐ	13	28.89	25	55.55	7	15.56	2.13	6

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มฯ สมาชิกส่วนมากเห็นด้วยร้อยละ 55.55 ที่ประธานจะต้องมีความรู้ความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ ส่วนในด้านของคณะกรรมการ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่แน่ใจ แยกได้เป็นด้านความรู้ด้านธุรกิจและการจัดการของคณะกรรมการไม่แน่ใจร้อยละ 64.45 การบริหารงานของคณะกรรมการไม่แน่ใจร้อยละ 68.89 ความซื่อสัตย์ของคณะกรรมการไม่แน่ใจร้อยละ 53.34 ความเสียสละของคณะกรรมการในการทำงานเพื่อประโยชน์ของกลุ่มสมาชิกไม่แน่ใจร้อยละ 62.22 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก สมาชิกส่วนมาก ร้อยละ 57.77 เห็นว่าไม่แน่ใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และไม่แน่ใจในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายในกลุ่มร้อยละ 55.55 ด้านการสนับสนุนต่างๆ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่แน่ใจในการสนับสนุนความรู้ทางวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 60 การสนับสนุนด้านสินเชื่อจากรัฐและเอกชนไม่แน่ใจร้อยละ 60 การสนับสนุนโครงการ/ปัจจัยการผลิตจากรัฐไม่แน่ใจร้อยละ 51.12 และความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดูแลให้คำปรึกษาต่างๆ ไม่แน่ใจร้อยละ 64.45

ดังตารางที่ 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น					
	เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ความรู้ความสามารถและ						
ความคิดสร้างสรรค์ของประธาน	25	55.55	19	42.223	1	2.22
2. ความรู้ด้านธุรกิจและการจัดการ						
ของคณะกรรมการ	12	26.66	29	64.45	4	8.89
3. การบริหารงานของคณะกรรมการ	12	26.66	31	68.89	2	4.45
4. ความซื่อสัตย์ของคณะกรรมการ	20	44.44	24	53.34	1	2.22
5. ความเสียสละของคณะกรรมการ						
ทำงานเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม	17	37.78	28	62.22	0	0
6. การมีส่วนร่วมของสมาชิก	16	35.56	26	57.77	3	6.67
7. การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม	16	35.56	25	55.55	4	8.89
8. การสนับสนุนความรู้ทางวิชาการ	11	24.44	27	60.00	7	15.56
9. การสนับสนุนด้านสินเชื่จากรัฐและ						
เอกชน	9	20.00	27	60.00	9	20.00
10. การสนับสนุนโครงการและปัจจัย						
การผลิตจากรัฐ	12	26.66	23	51.12	10	22.22
11 ความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	12	26.66	29	64.45	4	8.89

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มในระดับปานกลาง (2.18) ในแต่ละกิจกรรมของกลุ่มสมาชิกมีส่วนร่วมดังตารางที่ 6

1. โครงการแปรรูปผลผลิตเชิงธุรกิจ เช่น การทำทุเรียนทอดกรอบ ทุเรียนกวน แกงหมู ชะมวงบรรจุกระป๋อง น้ำพริกชนิดต่างๆ ฯลฯ พบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (2.10) โดยสมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 64.45 ในระดับมากร้อยละ 22.22 และในระดับน้อยร้อยละ 13.33 การที่สมาชิกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในระดับที่ปานกลาง เนื่องจากกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมหลักของกลุ่มและหากสมาชิกคนใดเข้ามามีส่วนร่วมหรือทำงานก็จะได้ส่วนแบ่งเป็นค่าจ้าง

2. โครงการผลักดันและเร่งรัดการตลาดทุเรียน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาราคาทุเรียนตกต่ำทางกลุ่มจึงได้ออกร้าน ณ. ชุมจำหน่ายสินค้าเมืองทองธานี และโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ในเขตจังหวัดระยอง พบว่าสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (2.18) โดยส่วนใหญ่สมาชิกมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 64.45 ระดับมากร้อยละ 26.66 ในระดับน้อยร้อยละ 8.89 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านฯ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน ซึ่งเป็นสวนทุเรียนและสวนมังคุด การที่ราคาทุเรียนตกต่ำทำให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเดือดร้อน จึงส่งผลให้สมาชิกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ในระดับปานกลาง

3. กองทุนช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทางกลุ่มนำผลกำไรที่ได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมาทำเป็นกองทุนให้สมาชิกกู้ยืมไปใช้จ่ายในกิจกรรมเกษตรที่จำเป็นและไปแปรรูปผลผลิตกลุ่มย่อย พบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมโดยรวมในกิจกรรมนี้ในระดับปานกลาง (2.11) โดยส่วนใหญ่สมาชิกมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 66.67 ในระดับมากร้อยละ 22.22 และในระดับน้อยร้อยละ 11.11 เนื่องจากสมาชิกบางส่วนต้องการกู้ยืมเงินเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการผลิตทางการเกษตรหรือนำไปแปรรูปทุเรียนที่มีมาก ดังนั้นการเข้ามากู้ยืมเงินทางกลุ่มเพื่อลงทุนจึงเป็นการแก้ปัญหาของเกษตรกรและทางกลุ่มก็มีการหมุนเวียนเงินทุนภายในกลุ่มสามารถทำให้เงินทุนของกลุ่มมีผลกำไรอีกทางหนึ่ง

ตารางที่ 6 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละกิจกรรมของกลุ่ม

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม						เฉลี่ยรวม
	มาก		ปานกลาง		น้อย		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. โครงการแปรรูป							
ผลิตเชิงธุรกิจ	10	22.22	29	64.45	6	13.33	2.10
2. โครงการผลักดันและ							
เร่งรัดการตลาดทุเรียน	12	26.66	29	64.45	4	8.89	2.18
3. กองทุนช่วยเหลือ							
เพื่อนสมาชิก	10	22.22	30	66.67	5	11.11	2.11
4. โครงการท่องเที่ยว							
เชิงเกษตร	15	33.33	24	53.34	6	13.33	2.20
5. การประชาสัมพันธ์							
กลุ่มแม่บ้านฯ	20	44.44	22	48.89	3	6.67	2.38
6. โครงการสร้างที่ทำกิน							
และศูนย์จำหน่าย							
ผลิตภัณฑ์แปรรูป							
ทางการเกษตร	16	35.56	25	55.55	4	8.89	2.27
7. กิจกรรมเพื่อสาธารณะ							
ประโยชน์							2.02
- เป็นจุดถ่ายทอด							
ด้านการแปรรูปผล							
ผลิตทางการเกษตร	11	24.44	31	68.89	3	6.67	2.18
-การเข้าร่วมประเพณี							
ของหมู่บ้าน	20	44.45	10	22.22	15	33.33	2.11

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6 (ต่อ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม						เฉลี่ยรวม
	มาก		ปานกลาง		น้อย		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
-การร่วมเป็นกรรมการ							
พัฒนาโรงเรียน	9	20.00	17	37.78	19	42.22	1.78
- การร่วมเป็นสมาชิก							
ของกลุ่มและกิจกรรม							
อื่นๆ ในหมู่บ้าน	17	37.78	13	28.89	15	33.33	2.00
เฉลี่ยรวม							2.18

4. โครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทางกลุ่มเปิดสอนให้นักท่องเที่ยวชมและชิมผลไม้ภายในสวน พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (2.20) โดยสมาชิกมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 53.34 ในระดับมากร้อยละ 33.33 และในระดับน้อยร้อยละ 13.33 เนื่องจากโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นโครงการที่เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นโครงการที่ใหม่และนักท่องเที่ยวก็ให้ความนิยมเป็นอย่างมาก รายได้จากการเที่ยวชมสวนมีมากในฤดูที่มี ผลไม้ทำให้กิจกรรมนี้ดำเนินการแล้วได้ผลกำไรมาก สมาชิกจึงให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการนี้

5. การประชาสัมพันธ์กลุ่มแม่บ้านฯ โดยผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ จนทำให้กลุ่มเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กลุ่มอยู่ในระดับมาก (2.38) โดยสมาชิกส่วนมากมีส่วนร่วมในระดับปานกลางร้อยละ 48.89 ในระดับมาก ร้อยละ 44.44 และในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.67 เนื่องจากการประชาสัมพันธ์กลุ่มเป็นกิจกรรมที่ง่าย เพียงแค่บางครั้งมีรายการทางโทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์เข้ามาขอสัมภาษณ์ ประธานกลุ่มก็จะเรียกให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลกับสื่อมวลชนต่างๆ จึงทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ในระดับมาก

6. โครงการสร้างที่ทำกินและศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทางกลุ่มได้สร้างศูนย์จำหน่ายและเป็นที่ทำการของกลุ่ม พบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (2.27) โดยส่วนมากสมาชิกมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 55.55 ในระดับมากร้อยละ 35.56 และในระดับน้อยร้อยละ 8.89

7. กิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านฯ พบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (2.02) ซึ่งการมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละกิจกรรมของกลุ่มที่เป็นสาธารณะประโยชน์มีดังนี้

- เป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรด้านการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร พบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (2.18) โดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 68.89 ในระดับมากร้อยละ 24.44 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยเพียงร้อยละ 6.67
- การเข้าร่วมประเพณีของหมู่บ้าน และการร่วมบริจาคเพื่อสาธารณะกุศล ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (2.11) โดยสมาชิกมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 44.45 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 33.33 และมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ร้อยละ 22.22
- การร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาโรงเรียนขยายตาพัฒนา ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (1.78) ซึ่งส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยร้อยละ 42.22 มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ร้อยละ 37.78 และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากร้อยละ 20
- การร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มและกิจกรรมอื่นๆ ในหมู่บ้าน พบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (2.00) โดยมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 37.78 มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 33.33 มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 28.89

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่ม

จากการศึกษา พบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (1.95) ซึ่งสมาชิกมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน ดังนี้ (ตารางที่ 7)

1. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม พบว่า ร้อยละ 55.55 มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ร้อยละ 40 มีส่วนร่วมในระดับมาก และร้อยละ 4.45 มีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากการจัดตั้งกลุ่มเมื่อเริ่มต้นนั้นเป็นการชักชวนของเจ้าหน้าที่เข้ามาส่งเสริมให้รวมกลุ่มกัน สมาชิกเริ่มจัดตั้งกลุ่มครั้งแรกมีจำนวนมาก สมาชิกกลุ่มจึงให้ความคิดเห็นที่ตนก็มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับที่มาก (2.36)

ตารางที่ 7 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในการดำเนินงานของกลุ่ม

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม						เฉลี่ย
	มาก		ปานกลาง		น้อย		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. การมีส่วนร่วมในการ							
ดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม	18	40.00	28	55.55	2	4.45	2.36
2. การเข้าร่วมประชุม	13	28.89	15	33.33	17	37.78	1.91
3. การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม	5	11.11	12	26.67	28	62.22	1.49
4. การมีส่วนร่วมการวางแผนตัดสินใจและร่วมแก้ไขปัญหาของกลุ่ม	4	8.89	14	31.11	27	60.00	1.49
5. การให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากลุ่ม	13	28.89	19	42.22	13	28.89	2.00
6. การบริจาคเงินให้กลุ่มเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม	10	22.22	29	64.45	6	13.33	2.10
7. การมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม	15	33.33	29	64.45	1	2.22	2.31
เฉลี่ยรวม							1.95

หมายเหตุ เกณฑ์การประเมิน

- 1.00 - 1.67 = มีส่วนร่วมในระดับน้อย
 1.68 - 2.35 = มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
 2.36 - 3.00 = มีส่วนร่วมในระดับมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. จำนวนครั้งในการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม พบว่าโดยส่วนมากมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 37.78 มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 33.33 และมีส่วนร่วมในในระดับน้อย ร้อยละ 28.89 การเข้าร่วมประชุมกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (1.91) เนื่องจากบางครั้งสมาชิกไม่มีเวลาว่างเข้าร่วมประชุม และในบางครั้งสมาชิกก็ไม่ทราบว่าการประชุมทำให้การเข้าร่วมประชุมของสมาชิกไม่พร้อมเพรียงกัน

3. การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 62.22 มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ร้อยละ 26.67 และร้อยละ 11.11 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า การประชุมในแต่ละครั้งประธานจะเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ให้กับสมาชิก รับทราบ เมื่อให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นสมาชิกจะไม่แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม แต่หากมีการคุยกันในกลุ่มเล็กๆ สมาชิกจะแสดงความคิดเห็นมากกว่า การมีส่วนร่วมในที่ประชุมใหญ่ สมาชิกจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็น โดยรวมสมาชิกจึงมีส่วนร่วมในระดับน้อย (1.49)

4. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการตัดสินใจและร่วมแก้ไขปัญหาของกลุ่ม พบว่าโดยส่วนใหญ่สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนงานของกลุ่มอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 60 มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ร้อยละ 31.11 และมีส่วนร่วมในการวางแผนงานของกลุ่มอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 8.89 เนื่องจากการวางแผนงาน การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาของกลุ่มนั้นสมาชิกมีส่วนร่วมน้อย เนื่องจากสมาชิกจะให้ประธานเป็นคนคิด และสั่งให้ตนทำตามมากกว่าที่สมาชิกจะเป็นผู้คิดเอง เพราะสมาชิกส่วนใหญ่มั่นใจในตัวของประธานกลุ่ม โดยรวมสมาชิกมีส่วนร่วมในระดับน้อย (1.49)

5. การให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อการพัฒนาของกลุ่ม พบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2.00) ทั้งนี้การมีส่วนร่วมโดยส่วนมากอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.22 รองลงมาอยู่ในระดับมากและน้อยเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 28.89

6. การบริจาคเงินให้กลุ่มเพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมของกลุ่ม พบว่าสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมโดยรวมในระดับปานกลาง (2.10) การมีส่วนร่วมของสมาชิกโดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 64.45 มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 22.22 และน้อยที่สุดมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 13.33

7. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม พบว่าสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมโดยรวมในระดับปานกลาง (2.31) โดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 64.45 มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 33.33 และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอยู่ในระดับน้อย เพียงร้อยละ 2.31

ความสำเร็จของกลุ่ม

จากการศึกษาพบว่าสมาชิกทั้งหมดให้ความคิดเห็นว่าร่วกลุ่มของตนเองประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง (2.35) ดังตารางที่ 8 โดยร้อยละ 55.55 ให้ความคิดเห็นว่าร่วกลุ่มประสบความสำเร็จปานกลาง ร้อยละ 40 เห็นว่าร่วกลุ่มประสบความสำเร็จสูง และร้อยละ 4.45 เห็นว่าร่วกลุ่มประสบความสำเร็จน้อย การที่สมาชิกเห็นว่าร่วกลุ่มประสบความสำเร็จปานกลางนั้น เนื่องจากสมาชิกเห็นวกิจกรรมของกลุ่มดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ผลิตภณทของกลุ่มจำหน่ายดี ปรระษานกลุ่มมีความรู้ ความสามารถ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค้ในการจัดการกิจกรรมของกลุ่มได้เป็นอย่างดี และผลิตภณทของกลุ่มยังได้เป็นหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภณท จึงทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย และเป็นท่รู้จักกันโดยทั่วไป

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นของสมาชิกต่อความสำเร็จของกลุ่ม

ระดับความสำเร็จ	จำนวน	ร้อยละ
สูง	18	40.00
ปานกลาง	25	55.55
น้อย	2	4.45
คะแนนเฉลี่ย		2.35

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาการดำเนินงานและแนวทางแก้ไขปัญหา

ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายรายดาพัฒนาที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือปัญหาของสมาชิก และปัญหาของกลุ่มโดยตรง สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาของสมาชิก

ปัญหาของสมาชิกในการร่วมกิจกรรมของกลุ่มที่พบมากที่สุดและเป็นเพียงปัญหาเดียวสำหรับสมาชิกกลุ่ม คือ สมาชิกไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มซึ่งเป็นปัญหาหลักร้อยละ 64.44 สมาชิกให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องทำงานบ้าน ดูแลครอบครัว และต้องประกอบอาชีพทำสวน บางครั้งจึงไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกได้เสนอแนวทางแก้ไขโดยการให้คณะกรรมการจัดเวรผลัดเปลี่ยนกันมาทำงานกลุ่ม ส่วนปัญหาในด้านอื่นๆ มีสมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เป็นปัญหาสำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 สภาพปัญหาของสมาชิกในการร่วมกิจกรรมของกลุ่ม

สภาพปัญหา	มี		ไม่มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มีเวลา	29	64.44	16	35.56
2. ไม่มั่นใจในผลิตภัณฑ์ที่กลุ่ม ร่วมกันผลิต	4	8.89	41	91.11
3. ครอบครัวไม่สนับสนุน	6	13.33	39	86.67
4. ไม่ทราบข่าวการทำกิจกรรมกลุ่ม	10	22.22	35	77.78
5. ไม่พอใจในสมาชิกกลุ่ม	7	15.56	38	84.44

2. ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายรายดาพัฒนา

ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มที่พบมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มมีปัญหาในด้านไม่มีเงินเพียงพอในการดำเนินงาน ร้อยละ 40 สมาชิกให้เหตุผลว่ากลุ่มไม่มีเงินเพียงพอในการดำเนินงานเนื่องจากสมาชิกกลุ่มมีจำนวนมากขึ้น เงินสนับสนุนที่ได้รับมาไม่เพียงพอที่จะจัดแบ่งให้สมาชิกไปทำกิจกรรมกลุ่มย่อย ระบบการจัดการเงินทุนของคณะกรรมการยังไม่ดีพอ สมาชิกได้เสนอแนวทางแก้ไขโดยการให้คณะกรรมการไปศึกษาดูงานจากกลุ่มที่มีการจัดสรรงบประมาณที่ดี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณของกลุ่มฯ อย่างยุติธรรม ปัญหารองลงมา คือสมาชิกไม่ให้เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความร่วมมือ และกลุ่มชาดว้สดุดุปรกรณ์ในการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 31.11 สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม เนื่องจากสมาชิกไม่มีเวลาในการเข้าร่วม เพราะต้องดูแลครอบครัวและต้องประกอบอาชีพหลักคือการทำสวน สมาชิกอีกส่วนหนึ่งให้เหตุผลว่าต้องทำกิจกรรมภายในกลุ่มย่อยจึงไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มใหญ่ สมาชิกได้เสนอแนวทางแก้ไขโดยการให้คณะกรรมการจัดการแบ่งงานให้กับสมาชิกโดยการให้สมาชิกผลัดเปลี่ยนเวรกันมาทำกิจกรรมกลุ่ม และปัญหาในด้านว้สดุดุปรกรณ์ของกลุ่มไม่เพียงพอในการดำเนินงาน เนื่องจากการผลิตผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีจำนวนมากขึ้นอุปกรณ์ที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอและยังไม่ได้มาตรฐาน สมาชิกจึงให้แนวทางแก้ไขโดยการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ และนำเงินกองกลางของกลุ่มมาจัดซื้อว้สดุดุปรกรณ์ให้เพียงพอและให้ได้มาตรฐานมากกว่าเดิม ส่วนปัญหาในด้านอื่นๆ สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เป็นปัญหาสำหรับการดำเนินงานภายในกลุ่ม ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่ม

สภาพปัญหา	มี		ไม่มี		ไม่ตอบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือ	14	31.11	31	68.89	-	-
2. กลุ่มไม่มีเงินทุนเพียงพอในการดำเนินงาน	18	40.00	26	57.78	1	2.22
3. กลุ่มชาดว้สดุดุปรกรณ์ในการดำเนินงาน	14	31.11	30	66.67	1	2.22
4. ขาดการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่	8	17.78	36	80.00	1	2.22
5. การดำเนินงานกลุ่มไม่ต่อเนื่อง	12	26.67	31	68.89	2	4.44
6. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจำหน่ายยาก	5	11.11	39	86.67	1	2.22
7. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีราคาต่ำ	7	15.56	37	82.22	1	2.22

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวทางการพัฒนากลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา

1.1 คณะกรรมการควรมีการปรึกษากันบ่อยครั้งเพื่อวางแผนการดำเนินงาน และแก้ไข ปัญหา

1.2 ในการประชุมกลุ่มคณะกรรมการควรแจ้งให้สมาชิกรับทราบทั่วกันในทุกครั้ง

1.3 คณะกรรมการควรจัดระเบียบการทำงาน แบ่งงานให้สมาชิกอย่างทั่วถึง มีระบบ การจัดการในกลุ่มให้มีมาตรฐาน

2. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา

สมาชิกต้องมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ เพิ่ม ทั้งการเข้าร่วมประชุม ควรเข้าร่วมประชุมเพื่อ ปรึกษาหารือการทำงานร่วมกันทุกครั้ง การดำเนินกิจกรรม สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มเพิ่มขึ้น และควรมีการเพิ่มศักยภาพการเป็นผู้นำของสมาชิกกลุ่มโดยการที่ คณะกรรมการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้าไปศึกษาดูงานจากกลุ่มอื่นๆ และการเข้ารับการฝึกอบรม โดยการขอความร่วมมือในการเป็นวิทยากรจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3. กิจกรรมของกลุ่มที่ต้องการให้มีในอนาคต

กิจกรรมที่ทำในปัจจุบันควรมีการพัฒนา คือ การพัฒนาเรื่องบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ผลิต ภัณฑ์ของกลุ่มเป็นที่รู้จักและเป็นสากลมากกว่านี้ โดยที่ทางกลุ่มจะทำทุเรียนทอดในซองหรือบรรจุ ภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกับบรรจุภัณฑ์ของเลย์ และการเปิดตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ โดยนำผลิตภัณฑ์ไป จำหน่ายตามตลาดนัดและในโรงงานอุตสาหกรรม TPI ทุกๆ สิ้นเดือน สำหรับกิจกรรมที่ต้องการให้ มีการดำเนินการเพิ่มขึ้น คือการให้มีกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำ โดยให้มีการ อบรม ให้ความรู้ ดูงาน ประชุมสัมมนา เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีความเป็นผู้นำ และการมีกิจกรรมเพื่อ เชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

4. การสนับสนุนของรัฐ

รัฐควรให้การสนับสนุนด้านวิชาการ อบรมให้ความรู้ และเทคนิคใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยการดูแลฝึกอบรมให้กับสมาชิกกลุ่ม บัณฑิตการผลิต ควรมีการสนับสนุนบัณฑิตการผลิตแก่กลุ่ม อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และให้การสนับสนุนสนับสนุนด้านสินเชื่อเพื่อใช้ในการดำเนิน กิจกรรมโดยคิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ การประชาสัมพันธ์กลุ่มรัฐควรสนับสนุนและช่วย ประชาสัมพันธ์กลุ่มให้เป็นที่รู้จักทั่วไป

5. การสนับสนุนของเอกชน

เอกชนควรสนับสนุนโดยการซื้อสินค้า/ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และรับซื้อผลผลิตในราคา ยุติธรรมและทำให้ กู้ยืมเงินเพื่อการดำเนินงานของกลุ่มในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ

วิจารณ์ผลการวิจัย

การเริ่มจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนานั้นเริ่มจัดตั้งขึ้นและดำเนินการกลุ่มโดยการเข้ามาส่งเสริมของเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ และเกษตรจังหวัด ซึ่งการจัดตั้งกลุ่มนั้นมิได้เกิดจากความต้องการของแม่บ้านเกษตรกร จึงทำให้ในระยะแรก ๆ ของการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือมากนัก จึงทำให้กลุ่มยังไม่เป็นที่รู้จัก จากนั้นนางบุญขึ้นโพธิ์แก้ว ก้าวมาเป็นประธานกลุ่มฯ ด้วยความรู้ ความสามารถ และความมุ่งมั่น อดทน ไม่ย่อท้อในการที่จะดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่อไป จึงทำให้มีจำนวนสมาชิกกลุ่มฯ เพิ่มขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มมากขึ้นส่งผลให้กลุ่มเป็นที่รู้จักและสร้างชื่อเสียงให้กับกลุ่มฯ และจังหวัดระยอง เป็นที่สนใจแก่นักคิดทั่วไป หน่วยงานของรัฐและเอกชนหลายแห่ง นักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ มากมายเข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านส่วนมากอายุ 41-50 ปี และอาศัยอยู่ในตำบลตะพง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนามีลักษณะการจัดโครงสร้างของกลุ่มเป็นฝ่ายต่างๆ โดยการแบ่งหน้าที่เป็นประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม เพราะได้รับการแนะนำและคำปรึกษาในการจัดตั้งกลุ่มจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดระยอง เป็นไปตามโครงสร้างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แต่การดำเนินงานของกลุ่มส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับประธานเป็นหลัก ประธานจะมีบทบาทหน้าที่มากในการดำเนินงานของกลุ่ม

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและกิจกรรมของกลุ่มในระดับปานกลาง ทั้งในด้านของการทำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มทั้ง 7 กิจกรรมที่กล่าวข้างต้น และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม การที่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มเพิ่มมากขึ้นนั้น เนื่องจากกลุ่มมีความเข้มแข็งขึ้น มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์จำหน่ายดี และกลุ่มได้รับรางวัลต่างๆ มากมายทำให้กลุ่มเป็นที่รู้จักกันทั่ว การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านฯ ดังนั้นกลุ่มแม่บ้านฯ ควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม โดยการสนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในการประชุมทุกครั้ง แจ้งผลการดำเนินงานให้กับสมาชิกกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อถือและความเชื่อมั่นในระบบกลุ่ม ทำให้สมาชิกมีความเต็มใจที่จะร่วมกิจกรรมต่างๆ และมีความคิดเห็นสอดคล้องในแนวทางเดียวกัน จะส่งผลให้การดำเนินเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานของกลุ่มเป็นไปอย่างสะดวกราบรื่น การที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง ได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมายนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านฯ มากที่สุด คือ ความรู้ ความสามารถ ความคิด สร้างสรรค์ ของประธาน ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ทำงานเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม การบริหารงานความรู้ ด้านธุรกิจและการจัดการของคณะกรรมการของกลุ่ม จะพบว่าสมาชิกกลุ่มได้คัดเลือกผู้นำและกรรมการกลุ่มเอง และผู้นำและกรรมการก็เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ รวมถึงเรื่องต่างๆ ของกลุ่ม สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้นำและกรรมการกลุ่มว่า เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารกลุ่ม มีความกระตือรือร้น มีบทบาทในการพัฒนากลุ่ม นอกจากนี้ ผู้นำกลุ่มยังเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือจากสมาชิกกลุ่ม ทำให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นในผู้นำและกรรมการ จะเห็นได้ว่าผู้นำกลุ่มและกรรมการ มีส่วนสำคัญในการนำพากลุ่มไปสู่ ความสำเร็จ ดังนั้นเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการพัฒนา ประสิทธิภาพการเป็นผู้นำ ให้มีความสามารถในการบริหารงานกลุ่ม และดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม แต่การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านฯ ส่วนใหญ่ประธานและกรรมการจะเป็นผู้ตัดสินใจวางแผน ตลอดจนแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับกลุ่ม สมาชิกจะมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมน้อยสมาชิกจะรับฟังจากประธานและนำไปปฏิบัติเท่านั้น ส่วนปัญหาที่กลุ่มแม่บ้านฯ ประสบคือ สมาชิกไม่พร้อมเพรียงกัน ในการประชุม สมาชิกมีความคิดเห็นไม่ตรงกันซึ่งปัญหานี้อาจทำให้กลุ่มเกิดการสลายตัวลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ณรงค์ เสียงประชา (2543) กล่าวถึงลักษณะที่ทำให้กลุ่มสลายตัว คือ สมาชิกมีความขัดแย้งกันทางด้านความคิด กิจกรรมของกลุ่ม เป็นภาระมาก ทำให้งานส่วนตัวต้องเสียหายซึ่งกิจกรรมของกลุ่ม เช่น การทำทุเรียนทอด ทุเรียนกวน หมูชะมวงบรรจุกระป๋อง เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลามาก ดังนั้นสมาชิกกลุ่มควรจะเสียสละเวลาเพื่อเข้ามาดำเนินงานของกลุ่ม และความขัดแย้งทางด้านความคิดนั้น สมาชิกควรเอาใจเขามาใส่ใจเรา ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อการดำรงอยู่ของกลุ่มต่อไป

การพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นนั้นสมาชิกต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มให้มากขึ้น กล่าวที่จะแสดงความคิดเห็น ต่างๆ ในที่ประชุม ทางกลุ่มควรที่จะเพิ่มกิจกรรมของกลุ่มและจัดแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกทุกคนได้เข้ามา มีบทบาทให้มากขึ้น และจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีความเหนียวแน่นและเข้มแข็งมากขึ้น

บทที่ 5

สรุปและขอเสนอแนะ

(Conclusions and Recommendations)

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่ม การดำเนินงาน การมีส่วนร่วม และพัฒนาการของกลุ่ม ตลอดจนปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการพัฒนากลุ่ม ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา โดยศึกษาและเก็บข้อมูลจากกลุ่ม คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มจำนวน 45 คน สรุปผลการศึกษาและขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนาจัดตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2527 ที่ทำการ ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง แรกเริ่มมีสมาชิกจำนวน 24 คน คณะกรรมการ 5 คน จัดเป็น ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ โดยมีนางบุหงา วงศ์พิทักษ์ เป็นประธานกลุ่ม ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มเป็น 60 คน คณะกรรมการ 8 คน โดยเพิ่มประชาสัมพันธ์ เนื่องจากกลุ่มโตขึ้น มีกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น จึงต้องมีการประชาสัมพันธ์ กลุ่มให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา มีอายุเฉลี่ย 41.50 ปี ซึ่ง สมาชิกส่วนมาก ร้อยละ 40 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ส่วนใหญ่สมาชิกของกลุ่ม ร้อยละ 66.67 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น มีอาชีพหลักทำสวนผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 62.22 สมาชิก กลุ่ม ร้อยละ 35 เป็นสมาชิกกลุ่มมานาน 7-10 ปี สำหรับคณะกรรมการชุดปัจจุบัน ได้ร่วมเป็น คณะกรรมการมาแล้วมากกว่า 4 ปีขึ้นไป ซึ่งคณะกรรมการของกลุ่มจะมีการเลือกตั้งโดยการ โหวตเสียงจากสมาชิกทุกๆ 2 ปี กลุ่มแม่บ้านฯ เป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง ซึ่ง การที่จะประสบความสำเร็จในระดับนี้นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญสาม อันดับแรกคือ คณะกรรมการของกลุ่ม (2.49) ประธานจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และความ คิดสร้างสรรค์ มีความซื่อสัตย์ มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานทั้งการดำเนินกิจกรรมของ กลุ่ม และด้านธุรกิจของกลุ่ม เสียสละทำงานเพื่อประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลัก ปัจจัยที่มีความ สำคัญรองลงมาคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม (2.47) และปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับที่ 3 คือ กิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการ (2.31) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มสมาชิกจะมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับปานกลาง (2.18) ซึ่งกิจกรรมที่สมาชิกมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การประชาสัมพันธ์กลุ่ม (2.38) สำหรับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มสมาชิกมีส่วนร่วมในระดับปานกลางเช่นกัน (1.95) โดยสมาชิกจะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมและการร่วมวางแผนงาน การ แก้ปัญหาของกลุ่มในระดับที่น้อย (1.49) แต่จะมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มในระดับมาก (2.36)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือปัญหาของสมาชิก และปัญหาของกลุ่มโดยตรง สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาของสมาชิกกลุ่ม ปัญหาของสมาชิกที่พบมากที่สุด คือ สมาชิกไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 64.44 ซึ่งสมาชิกให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องทำงานบ้าน ดูแลครอบครัว และต้องประกอบอาชีพทำสวน บางครั้งจึงไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกได้เสนอแนวทางแก้ไขโดยการให้คณะกรรมการจัดเวรผลัดเปลี่ยนกันมาทำงานภายในกลุ่ม

2. ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านฯ ปัญหาของกลุ่มที่พบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40 คือปัญหาในด้านไม่มีเงินเพียงพอในการดำเนินงาน การที่กลุ่มมีเงินไม่เพียงพอในการดำเนินงานเนื่องจากสมาชิกกลุ่มมีจำนวนมากขึ้น เงินสนับสนุนที่ได้รับมาไม่เพียงพอที่จะจัดแบ่งให้สมาชิกไปทำกิจกรรมกลุ่มย่อย ระบบการจัดการเงินทุนของคณะกรรมการยังไม่ดีพอ แนวทางแก้ไขคือให้คณะกรรมการไปศึกษาดูงานจากกลุ่มที่มีการจัดสรรงบประมาณที่ดี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณของกลุ่มฯ อย่างยุติธรรม ปัญหาต่อมา คือสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือและกลุ่มขาดวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 31.11 กลุ่มมีปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มเนื่องจากสมาชิกไม่มีเวลาในการเข้าร่วม เพราะต้องดูแลครอบครัวและต้องประกอบอาชีพหลักคือการทำสวน สมาชิกอีกส่วนหนึ่งให้เหตุผลว่าต้องทำกิจกรรมภายในกลุ่มย่อยจึงไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มใหญ่ สมาชิกได้เสนอแนวทางแก้ไขโดยการให้คณะกรรมการจัดการแบ่งงานให้กับสมาชิกโดยการให้สมาชิกผลัดเปลี่ยนเวรกันมาทำกิจกรรมกลุ่ม และปัญหาในด้านวัสดุอุปกรณ์ของกลุ่มไม่เพียงพอในการดำเนินงาน เนื่องจากการผลิตผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีจำนวนมากชิ้นอุปกรณ์ที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอและยังไม่ได้มาตรฐาน สมาชิกจึงให้แนวทางแก้ไขโดยการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ และนำเงินกองกลางของกลุ่มมาจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอและให้ได้มาตรฐาน สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านฯ ควรมีการปรึกษากันบ่อยครั้งเพื่อวางแผนการดำเนินงานและแก้ไขปัญหา ในการประชุมกลุ่มต้องแจ้งให้สมาชิกทราบทั่วกันในทุกครั้ง และควรจัดระเบียบการทำงาน แบ่งงานให้สมาชิกอย่างทั่วถึง มีระบบการจัดการในกลุ่มให้มีมาตรฐาน

2. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านฯ ต้องมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ เพิ่ม ทั้งการเข้าร่วมประชุมควรเข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือการทำงานร่วมกันทุกครั้ง การดำเนินกิจกรรมควรมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเพิ่มขึ้น เพิ่มศักยภาพการเป็นผู้นำของสมาชิกกลุ่มโดยการที่คณะกรรมการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้าไปศึกษาดูงานจากกลุ่มอื่นๆ และการเข้ารับการฝึกอบรม โดยการขอความร่วมมือในการเป็นวิทยากรจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3. กิจกรรมของกลุ่มฯ กิจกรรมที่ทำในปัจจุบันควรมีการพัฒนา คือ การพัฒนาเรื่องบรรจุกภัณฑ์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นที่รู้จักและเป็นสากล โดยทำทุเรียนทอดในซองหรือบรรจุกภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกับบรรจุกภัณฑ์ของเลย์ และการเปิดตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ โดยนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายตามตลาดนัดและในโรงงานอุตสาหกรรม TPI ทุกๆ สิ้นเดือน สำหรับกิจกรรมที่ต้องการให้มีการดำเนินการเพิ่มขึ้น คือการให้มีกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำ โดยให้มีการอบรมให้ความรู้ ดูงาน ประชุมสัมมนา เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีความเป็นผู้นำ และการมีกิจกรรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

4. การสนับสนุนของรัฐ รัฐควรให้การสนับสนุนด้านวิชาการ อบรมให้ความรู้ และเทคนิคใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยการดูแลฝึกอบรมให้กับสมาชิกกลุ่ม ปัจจัยการผลิต ควรมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่กลุ่มอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และให้การสนับสนุนสนับสนุนด้านสินเชื่อเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมโดยคิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ การประชาสัมพันธ์กลุ่มรัฐควรสนับสนุนและช่วยประชาสัมพันธ์กลุ่มให้เป็นที่รู้จักทั่วไป

5. การสนับสนุนของเอกชน โดยการรับซื้อสินค้า/ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในราคา ยุติธรรมและการให้ กู้ยืมเงินเพื่อการดำเนินงานของกลุ่มในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่ายังมีบางอย่างที่กลุ่มแม่บ้านฯ ควรปรับปรุงและพัฒนา จึงให้ข้อเสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

1. การดำเนินงาน คณะกรรมการและสมาชิก ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มเพิ่มขึ้นในทุกๆ ด้าน ได้แก่ การประชุม การวางแผนการดำเนินงาน พัฒนาการดำเนินงานให้เป็นระบบเป็นรูปธุรกิจ

2. สมาชิกกลุ่มควรมีความกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรมของกลุ่มและให้ความร่วมมือต่อกลุ่มเป็นอย่างดี

3. การแบ่งหน้าที่ควรมีโครงสร้างการแบ่งหน้าที่การทำงานของสมาชิกกลุ่มอย่างทั่วถึงชัดเจน และเหมาะสมกับสมาชิกแต่ละคน

4. ควรมีการพัฒนาความเป็นผู้นำของสมาชิกกลุ่ม โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ ฝึกปฏิบัติจริงให้สมาชิกกล้าแสดงออก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2541ก. **คู่มือการดำเนินงานกระบวนการกลุ่มและการสร้างกองทุนของเกษตรกร.** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร : กรุงเทพฯ.

กองวิจัยและประเมินผล. 2524. **รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของกลุ่มสตรี.** กรมพัฒนาชุมชน : กรุงเทพฯ.

กาญจนา เกียรติ์มณีรัตน์. 2534. **ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดลำพูนได้รับรางวัลดีเด่น.** วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.

กานดา ผรณเกียรติ์. 2521. **ศึกษาบทบาทของสตรีทางการเกษตร.** วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.

ชนิษฐา ชัยวีระพัฒนา และยุพยงค์ ปิณะโต. 2544. **ระบบการจัดการบริหารกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.** วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ.

จรีพรรณ กาญจนะจิตรา. 2528. **คู่มือการพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์ จำกัด.

จินตามณี แสงกาญจนวนิช. 2538. **ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง.** วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2527. **การบริหารงานพัฒนาชนบท.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ณรงค์ เส็งประชา. 2543. **กลุ่มธุรกิจพื้นฐานกับการพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ถวิล ธาราโภชน. 2526. **จิตวิทยาสังคม.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถิรยุทธ ฉันทิกุล. 2534. การมีส่วนร่วมของผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในงานส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่.

เบ็ญจา สวัสดิโอ. 2524. ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ผู้นำสตรีเชียงใหม่ประสบความสำเร็จ. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่.

ฝ่ายเคหกิจเกษตร. 2531ก. รายงานการสัมมนาและอบรมเพิ่มประสิทธิภาพนักวิชาการเคหกิจเกษตรประจำจังหวัด. กรมส่งเสริมการเกษตร : กรุงเทพฯ.

-----, 2531ข. เอกสารประกอบการฝึกอบรมวิชางานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร. กรมส่งเสริมการเกษตร : กรุงเทพฯ.

-----, 2533ก. แนวทางการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร. กรมส่งเสริมการเกษตร กรุงเทพฯ : (เอกสารอัดสำเนา).

พิงพิศ ดุลยพันธ์. 2530. แนวทางในการพัฒนาสตรีเกษตร. กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : กรุงเทพฯ.

พรทิพย์ ศรีแสงจันทร์ และคณะ. 2539. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสำเร็จการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรภาคตะวันตก : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรางสาตี ตำบลรางสาตี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. สำนักงานกรมส่งเสริมการเกษตร ภาคตะวันตก ราชบุรี.

ยอชโย สวัสดิพละ. 2535. ศึกษาบทบาทการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.

ลักขณา ศิริวัฒน์. 2530. จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิไลวัจน์ กฤษณะภุติ และคณะ. 2529. ศึกษาเรื่องกลุ่ม : ศึกษากรณีบ้านหินลาด ตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.

ศิริ ผาสุก. 2529. กลุ่มเกษตรกรกับการพัฒนาชนบท กรณีกลุ่มเกษตรกรจังหวัดสุรินทร์. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพฯ.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2539. องค์การและการจัดองค์การ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

เสนาะ ดิยาวี. 2543. หลักการบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สานิตย์ บุญชู. 2526. ความรู้ทั่วไปในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระยอง. 2545. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา. ระยอง. (เอกสารอัดสำเนา)

อมร สุวรรณรัตน์. 2541. การศึกษาปัจจัยการร่วมกลุ่มและการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหนด ตำบลตะโหนด จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.

อาทร มีแก้ว. 2539. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวกที่ 1

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

การศึกษากระบวนการกลุ่ม : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านกลุ่มเกษตรกรายดาพัฒนา

ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

บ้านเลขที่.....หมู่.....ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่ม

1. อายุ

( ) 20 ปี หรือต่ำกว่า

( ) 21-30 ปี

( ) 31-40 ปี

( ) 41-50 ปี

( ) สูงกว่า 50 ปี

2. การศึกษา

( ) ไม่เคยได้รับการศึกษา

( ) ป.1 – ป.4

( ) ป.5 – ป.6

( ) มัธยมศึกษาตอนต้น

( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย

( ) ปริญญาตรี

( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

3. การประกอบอาชีพหลัก

( ) ทำนา

( ) ทำไร่

( ) ทำสวน

( ) เลี้ยงสัตว์

( ) ประมง/การเลี้ยงสัตว์น้ำ

( ) รับจ้าง

( ) ค้าขาย

( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

4. ฐานะทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

( ) ธรรมดา

( ) สมาชิก

(ถ้าตอบสมาชิกให้ข้ามไปตอบข้อ 6)

5. ระยะเวลาในการเป็นกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

( ) ต่ำกว่า 1 ปี

( ) 1 - 2 ปี

( ) 3 - 4 ปี

( ) มากกว่า 4 ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

- ( ) 2 ปี หรือน้อยกว่า 2 ปี   ( ) 3-6 ปี
 ( ) 7-10 ปี   ( ) มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนาให้ประสบผลสำเร็จ

7. ท่านคิดว่าปัจจัยดังต่อไปนี้ มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มของท่านอย่างไร

ปัจจัย	ผลต่อความสำเร็จ		
	มาก 3	ปานกลาง 2	น้อย 1
1. คณะกรรมการ			
2. สมาชิก			
3. กิจกรรมกลุ่ม			
4. สินเชื่อ			
5. โครงการ/ปัจจัยการผลิต			
6. ความรู้			
7. เจ้าหน้าที่ของรัฐ			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. ท่านคิดว่าปัจจัยดังกล่าวต่อไปนี้ มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มของท่านอย่างไร

ปัจจัย	ความคิดเห็น		
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1. ความรู้ความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ของประธาน			
2. ความรู้ด้านธุรกิจและการจัดการของคณะกรรมการ			
3. การบริหารงานของคณะกรรมการ			
4. ความซื่อสัตย์ของคณะกรรมการ			
5. ความเสียสละของคณะกรรมการทำงานเพื่อประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลัก			
6. การมีส่วนร่วมของสมาชิก			
7. การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม			
8. การสนับสนุนโครงการและปัจจัยการผลิตจากรัฐ			
9. การสนับสนุนด้านสินเชื่อจากรัฐและเอกชน			
10. การสนับสนุนโครงการและปัจจัยการผลิตจากรัฐ			
11. ความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละกิจกรรมของกลุ่ม

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. โครงการแปรรูปผลผลิตเชิงธุรกิจ			
2. โครงการผลักดันและเร่งรัดการตลาดทุเรียน			
3. กองทุนช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก			
4. โครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร			
5. การประชาสัมพันธ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา			
6. โครงการสร้างที่ทำกินและศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร			
7. กิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์			
8. อื่นๆ (ระบุ).....			
9.....			
10.....			
11.....			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในการดำเนินงานของกลุ่ม

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม			
2. ในการประชุมกลุ่มท่านมาร่วมประชุมมากน้อย			
3. เมื่อมีการประชุมกลุ่มท่านแสดงความคิดเห็น			
4. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจตลอดจนร่วมแก้ไข ปัญหาของกลุ่ม			
5. ท่านเคยให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อการพัฒนาของกลุ่ม			
6. ท่านได้บริจาคเงินให้กลุ่มเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรม ต่างๆ ของกลุ่มเพียงใด			
7. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มมากน้อยเพียงใด			
8. อื่นๆ (ระบุ).....			
9.....			
10.....			

10. ท่านคิดว่าในปัจจุบันการดำเนินการของกลุ่มที่ท่านเป็นสมาชิกอยู่ประสบความสำเร็จหรือไม่ในระดับใด

( ) ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะ.....
.....
.....

( ) ประสบความสำเร็จ ( ) มาก ( ) ปานกลาง ( ) น้อย
เพราะ.....
.....
.....

ตอนที่ 3 ปัญหาการดำเนินงานและแนวทางแก้ไข

11. ท่านมีปัญหาดังต่อไปนี้หรือไม่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

11.1 ไม่มีเวลา ( ) มี ( ) ไม่มี

เหตุผล.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

11.2 . ไม่มั่นใจในผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มร่วมกันผลิต ( ) มี ( ) ไม่มี

เหตุผล.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

11.3 ครอบครัวยุติไม่สนับสนุน ( ) มี ( ) ไม่มี

เหตุผล.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

11.4 ไม่ทราบข่าวการทำกิจกรรมกลุ่ม ( ) มี ( ) ไม่มี

เหตุผล.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

11.5 ไม่พอใจในสมาชิกกลุ่ม ( ) มี ( ) ไม่มี

เหตุผล.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

11.6 . อื่น ๆ.....
 เหตุผล.....

.....
 แนวทางแก้ไข.....

12. ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่ม

12.1 สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือ ( ) มี ( ) ไม่มี

เหตุผล.....

.....
 แนวทางแก้ไข.....

12.2 กลุ่มไม่มีเงินทุนเพียงพอในการดำเนินงาน ( ) มี ( ) ไม่มี

เหตุผล.....

.....
 แนวทางแก้ไข.....

12.3 . กลุ่มขาดวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ( ) มี ( ) ไม่มี

เหตุผล.....

.....
 แนวทางแก้ไข.....

12.4 ขาดการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ( ) มี ( ) ไม่มี

เหตุผล.....

.....
 แนวทางแก้ไข.....

12.5 การดำเนินงานกลุ่มไม่ต่อเนื่อง ( ) มี ( ) ไม่มี

เหตุผล.....

แนวทางแก้ไข.....

12.6 ผลกระทบของกลุ่มจำหน่ายยาก ( ) มี ( ) ไม่มี

เหตุผล.....

แนวทางแก้ไข.....

12.7 ผลกระทบของกลุ่มมีราคาต่ำ ( ) มี ( ) ไม่มี

เหตุผล.....

แนวทางแก้ไข.....

12.8 อื่นๆ .....

เหตุผล.....

แนวทางแก้ไข.....

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนากลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

13. ในการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในอนาคตท่านมีข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ต่อไปนี้อย่างไร

13.1 คณะกรรมการกลุ่ม.....

13.2 สมาชิก.....

13.3 กิจกรรมของกลุ่ม (ที่ต้องการให้มีในอนาคต).....

.....
.....

13.4 การสนับสนุนของรัฐ .....

.....
.....

13.5 การสนับสนุนของเอกชน .....

.....
.....

13.6 อื่นๆ.....

.....
.....

ขอขอบคุณ

นางสาวตีรณรรถ อ่อนตา

นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ภาคผนวกที่ 2
กิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายคาพัฒนา

ประธานกลุ่มแม่บ้านฯ

ผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร

การทำแกงหมูชะมวงบรรจุกระป๋อง

ทุเรียนทอดกรอบ

โครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การประชุมกลุ่มแม่บ้านฯ

กิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์

การศึกษาดูงานของกลุ่มแม่บ้านฯ

การฝึกอบรมสมาชิกกลุ่มแม่บ้านฯ

รางวัลที่กลุ่มแม่บ้านฯ ได้รับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้